

S'Esclop

Quadern cultural 47

3,50 €

Setembre-October 2009 / II època, any VIII

Vicenç Calonge
Josep Antoni Calvo
Miquel Cardell
Leroy Cardwell
Josep Cortès
Maurice Cury
Miquel Ferrà
Albert Herranz
Francesc Lladó

Lluís Maicas
Joan Alfons Mari
M. Antònia Massanet
Isabel Olid
Jaume Pomar
Jaume C. Pons
Bartomeu Ribes
Jaume Ripoll
M. Antònia Socias

Edith Södergran
Àngel Terron
Maties Tugores
Pau Vadell
Marià Villangómez

&

Igor Azogra

Catalina Bestard
Josep Antoni Calvo
Pep Coll
Josep Cortès
Tomeu Estelrich
Andrea Farriol
Bartomeu Fiol
Francesc Florit
Isidor Iriberry

Joan
Maria Rosa Llabrés
Iñaki Macià
Yosida Mitsuko -*Omitsu*-
Pere Pavia
Xesc Ramis
Rivera Bagur
Pau Vadell
Magdalena Vidal

Isidor Iriberry (tècnica mixta, 1995)

IRIBERRY 95

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana i Juan

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop
Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax: 971 - 734012
sescllop@hotmail.com
sescllopquadern@hotmail.com

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Francesc Florit:
"Indici de jardí 008"

Disseny:
Joan Fullana

Tractament d'imatges:
Iñaki Macià

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM - 2551-2003
ISSN 1697-7300

Setembre - Octubre 2009

S'Esclop

Índex

VICENÇ	CALONGE I GUSTÀ	9
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	16 i 17
MIQUEL	CARDELL	12 i 13
LEROY	CARDWELL	25 i 26
JOSEP	CORTÈS	14 i 15
MAURICE	CURY	28
MIQUEL	FERRÀ	20 - 23
ALBERT	HERRANZ HAMMER	27
FRANCESC	LLADÓ I ROTGER	20
LLUÍS	MAICAS	6
JOAN ALFONS	MARÍ I TORRES	31
MARIA ANTÒNIA	MASSANET MAYOL	30
ISABEL	OLID	25 i 26
JAUME	POMAR	10 i 11
JAUME C.	PONS ALORDA	38
BARTOMEU	RIBES GUASCH	18
JAUME	RIPOLL	32
M. ANTÒNIA	SOCIAS	24 - 27
EDITH	SÖDERGRAN	27
ÀNGEL	TERRON	4
MATIES	TUGORES I GARAU	28 i 29
PAU	VADELL I VALLBONA	34 - 37
MARIÀ	VILLANGÓMEZ	20 i 22

Il·lustracions

IGOR	AZOGRA	9
CATALINA	BESTARD I MATEU	16 i 17
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	16 i 17
PEP	COLL	6
JOSEP	CORTÈS	15
TOMEU	ESTELRICH	40
ANDREA	FARRIOL	39
BARTOMEU	FIOL	12
FRANCESC	FLORIT NIN	1
ISIDOR	IRIBERRI	2
	JOAN	4, 5, 6 i 21
MARIA ROSA	LLABRÉS	32
IÑAKI	MACIÀ	19
YOSIDA	MITSUKO -OMITSU-	24 i 25
PERE	PAVIA	5
XESC	RAMIS	31
MIQUEL	RIVERA BAGUR	13
PAU	VADELL	35 - 37
MAGDALENA	VIDAL	10

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.
S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autònom.

Bartomeu Fiol, premi Faula 2008

És una satisfacció dir alguns mots de veritat sobre el llibre *Entre Cavorques i Albió. Un dietari*. Publicat per Editorial Moll el 2007 malgrat les notés son data-des entre els anys 2000 i 2001.

L'amic Rafel Jaume definia el poeta Bartomeu Fiol com el més "alt" de la literatura catalana.

Aquesta alçada no sols és física, és també de qualitat i recerca personal.

La seva poesia, sortosament editada en 3 volums d'obres completes a «Enciclopèdia Catalana», pertany a una poesia de pensament, tal volta amb traces expressionistes; és més fàcil trobar-li paral·lelismes amb poetes alemanys, com Keller o Grass, que no pas amb poetes espanyols o catalans. Jo, com a lector jove, admira-

Perfecto Cuadrado, Antoni Nadal, Lluís Servera (a qui li deixa llibres i, admirablement, aquest els retorna!).

Hi apareixen els grans autors Eliot, Robert Lowell, E. Bishop, Wallace Stevens, Salvador Espriu, Marianne Moore... Deixa constància dels amics, especialment de Baltasar Porcel, recentment traspassat. I una altra vegada ens indica el seu *antinoucentisme* (*Contra Grècia*). El seu pensar no es apol·lini; és més oriental, japonès, taoista i pròxim a la bellesa no geomètrica de la realitat imperfecta. És un concepte més semblant a la pintura de Joan Miró que no pas a l'academicisme d'Ingres o la pintura clàssica de Poussin.

Àngel Terron (Sóller, 14 d'agost 2009) foto: Joan

que text". El lector veu fragments de poemes inacabats, inacabats? Els dubtes, les diverses versions d'un mateix poema, el que el poeta vol dir i el que finalment viu. El

El seu pensar no es apol·lini; és més oriental, japonès, taoista i pròxim a la bellesa no geomètrica de la realitat imperfecta

va i encara admir, aquells poemaris inicials *Calaloscans* i *Camp Rodó*, on el món mític i real donava peu a una meditació de la més alta volada.

Entre Cavorques i Albió. Un dietari ens obri pas a les meditacions de l'escriptor, als seus dubtes, a veure com arreplega els materials, com tracta la llengua. Així, per exemple, diu: "El treball intel·lectual ha de tenir alguna cosa de lleure, si no es corseca, tendeix a extenuar-se" o quan diu: "L'escriptor s'hauria d'ajustar tant al discurs del pensament que no fos possible fer literatura". És a dir: *escriure sense retòrica*. Un repte possiblement inassolible. En *Entre Cavorques i Albió. Un dietari* van sortir dades concretes: la mort d'Ernest Lluch (22/11/2000). Hi apareixen aforismes i versos o esdeveniments, relacions de lectures pendents..., persones que troba com Vicenç Calonge, Tòfol Serra,

Curiosament, dins el mateix dietari, reproduïx, (pàgina 92), un menú i el poema de convit de Llorenç Moyà del 3 d'agost de 1958, el qual és un prodigi d'excel·lència i d'una estètica totalment oposada a la seva. És a dir, l'autor també sap llegir més enllà dels seus axiomes.

Dins aquest calaix de sastre, apareix la crítica literària; a tall d'exemple, de *L'Emperador o l'ull del vent* de Baltasar Porcel o dels poemaris de Sebastià Alzamora; també hi són les meditacions filosòfiques dels germans Ramon Panikkar i Salvador Pàniker, els quals porten la saviesa hindú al nostre món petit. I de bell nou, la poesia de Baudelaire i els seus "Petits poemes en prosa". És possible bona poesia sense retòrica? El lector assisteix d'espectador a la generació d'una obra poètica: (3/VII/2001) "Idealment, en tot llibre hi hauria d'haver més idees

procés de creació, de poemes de veritat hom el veu palpitant. Tot succeeix com quan de nin veia palpitant el cor dels escarabats que violentament disseccionava, així el pensament intel·lectual de Bartomeu Fiol glateix davant nosaltres d'una forma sorprenent, essent aquest llibre la millor guia de lectura per a la seva obra.

Un bon llibre per aprendre a llegir, per entendre la dificultat de l'escriptura, per comprendre la potència del coneixement i la bellesa convulsa, estranya de la rosada de les idees.

Àngel Terron

Transcripció de les notes llegides a Sóller en ocasió del lliurament del guardó Faula a l'escriptor Bartomeu Fiol, qui el rebé de mans de Jaume Ensenyat, el qual presideix la institució del Casal de Cultura / Museu de Sóller. (14 d'agost de 2009)

Entre Cavorques i Albió. Un dietari de Bartomeu Fiol, Faula 2008

- 1956 "Bearn" de Llorenç Villalonga
- 1957 "El dolor de cada dia" de Jaume Vidal Alcover
- 1958 "Crist" de Miquel Serra Pastor
- 1959 "Els condemnats" de Baltasar Porcel
- 2004 "El don de la palabra" de Cristóbal Serra
- 2004 Premi Faula d'Honor "La Faula" a cura de Joan Nadal
- 2005 "Diàleg sobre evolució" de Jean Dausset i Macià Tomàs
- 2005 Premi Faula d'Honor a Miquel Ferrà Martorell
- 2006 "La Ciudad de Mallorca" Maria Barceló i Guillem Rosselló
- 2007 "Carlota, Joan Miró i l'ocell del rellotge" de Rosa Mª Colom

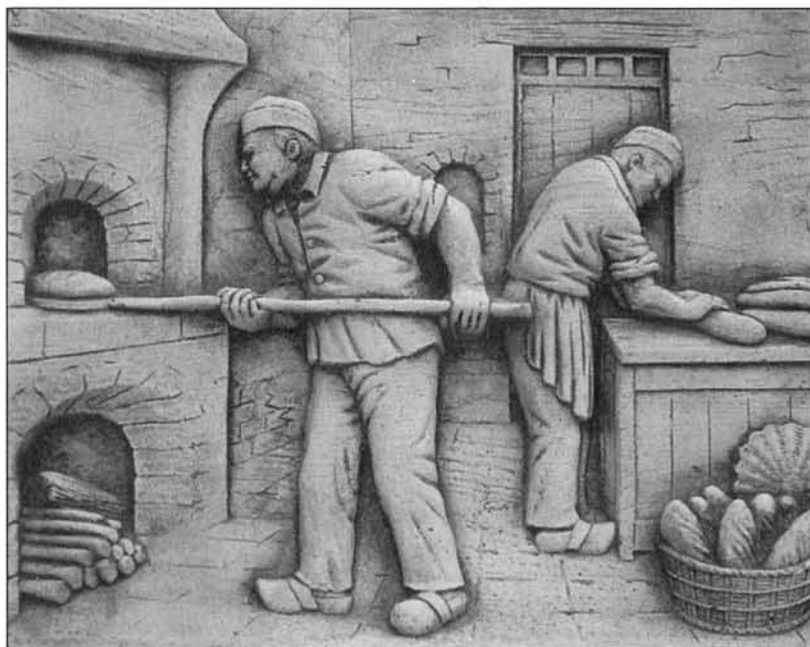
BOTÍ D'ESTIU

Tot allò que he furtat als naufragis
 aliens. Les despulles que les tempestes
 han dipositat sobre els esculls.
 Les runes que les ones
 han espargit sobre les roques.
 Restes que a la deriva
 han seguit el rumb dels corrents
 que s'aboquen a les arenes de les platges.
 Fustes i canyes que l'aigua i la sal
 han amarat. Trossos de cos que suren
 en un mar avesat a les derrotes.
 Llaüts, pasteres i betes que han cedit
 els costellams al silenci intacte
 de la fondària. Cordes i capcers
 que s'han fet escàpols a l'esclavatge
 d'àncores i ferretons. Arrels
 que han defugit incendis
 d'altres continents, tot cercat un pam
 de costa on ajaçar llurs somnis.
 Lladre de les destrosses,
 he esdevingut constructor d'obres
 d'efímera voluntat, peces
 que guarden el secret de llur primitiva
 vida, fragments que conserven el tacte
 d'altres pells, les mirades d'altres ulls.
 L'objectiu de la tasca és salvar
 la seva ànima de l'última,
 absoluta i definitiva mort.

Lluís Maicas
 d'*Autoretrat en obres*

Pep Coll: dibuix de la portada del llibre *Autoretrat en obres*
 editat per Baltar, in col·lecció «Perifèrics», Palma, Mallorca (2009)

A/A Forners amb esclops, foto: Joan (Montblanc, 2009)

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971 75 53 65
 C/ General Riera, núm. 28, baixos
 07003 Palma
 Servei de carretera 24 hores
 telèfon 971 47 15 38
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a
AUTOARENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
 telèfon 971 - 75 53 65

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
 en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
 serveis que posam a l'abast dels
 interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
 contra reemborsament

Servei de recerca de títols
 de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

Charles Bukowski

vaig néixer per robar roses de les avingudes de la mort.

No hem d'aturar-nos
davant l'envit del monstre
quan sols és heura
a penetrar: la freda
netedat d'eixa crosta.

Vicenç Calonge

Perquè no he robat roses i sí llum
vinguda de l'enllà que és transportable,
vaig ser adolescent de breu volum
i llorer i maror potser mudable
en raó de paisatge i ver rum-rum
que esdevé poesia. Intractable
la llum total comanda com tempesta
d'arcàngels d'una nit nova en conquesta.

De la part titulada *Poetes... a mode d'homenatge* del poemari *Nu dins el Pactolos* de
Vicenç Calonge i Gustà (publ. dins la Col·lecció La fermança, Edicions El Far de les Crestes)

S'ESCLOP

Proposta de capçalera nova, Igor Azogra (vers. b/n, 2009)

ES PUIG DES BOUS (1979)

*Quinci non passa mai anima bona;
e però, se Caron di te si lagna,
ben puoi sapere omai che 'l suo dir sona.*

DANT, *Inf.* III, 127-129

*Et nous alimentons nos aimables
[remords,
Comme les mendiants nourrissent leur
[vermine.*

CHARLES BAUDELAIRE,
Les Fleurs du mal

Vostre silenci assassí, partits del poble
JAUME SANTANDREU,
Cançons per al meu poble

Solitari, el paratge és a un tret de bassetja del cementiri de ferralla. També els cotxes són presents, marginats, acabats com les coses acabades. Objectes al capdavant, rovellens sota el sol mallorquí l'ús i el mal ús que en feren d'ells els amos antics i els moderns. Aquells hostes del vell terror, aspre, bròfec, ignoren el silenci de la nit, la rosella, el rou de la matinada i els éssers minerals, porta endins, a les golfes del vell casal tancat.

Altres temps fou La Inclusa o Casa General d'Expòsits de Mallorca plena d'infants pelats amb baveralls de llista i omnipresents la tinya, els polls, la sarna, les xinxes. Després, els nins van créixer: en el viatge conegueren la no vida, horitzons tancats, el desesper, donar la volta al món i tornar als vells carrers on una mà de dona esponjava el front de febre.

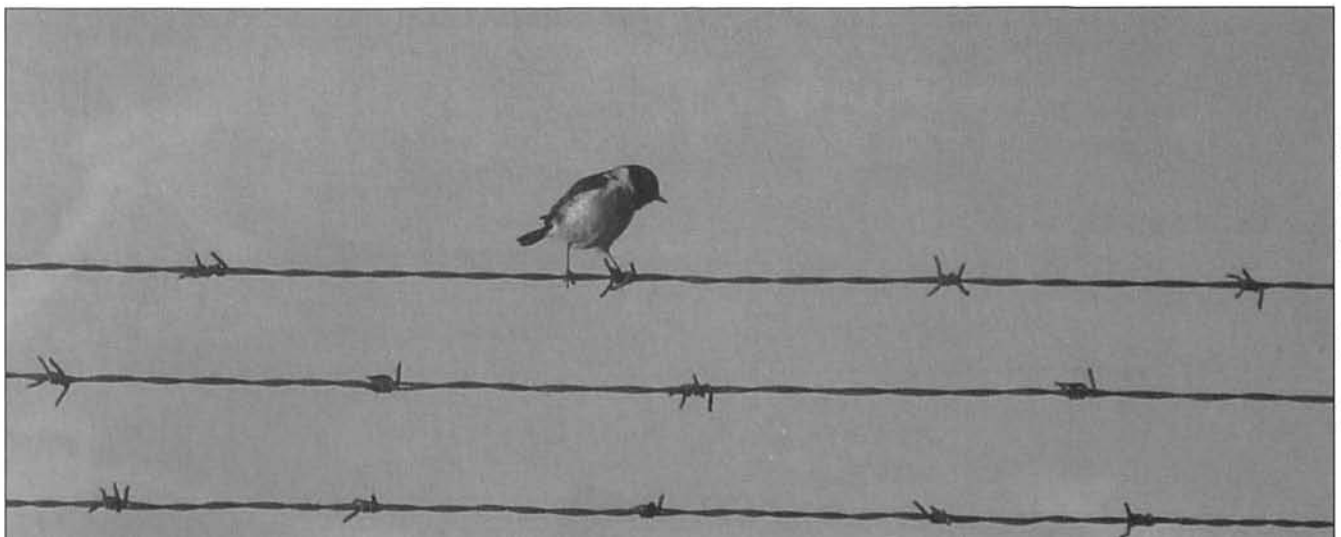
Eren homes romputs: els animals, les pedres i els vegetals vivien més com ells que nosaltres, els que ens diem humans amb amables recances. Tornaven per morir a la mateixa terra, dins la casa d'expòsits on foc de llar trobaren i aquell racó calent somiant dones grasses.

Tornaven a ésser nins i eren tan perillosos com una trista infància o un vestit blanc de noces al maniquí. L'espasa de Dàmocles brandada sobre la il·lustre clepsa em semblà una fal·làcia daurada, una gran llufa, muralla defensiva de la ciutat de l'odi que pressent l'amenaça. Dir que els homes es moren allí i no són feliços, pessigolleja amb plomes d'estruç cars engonals, sexes nets afalaga amb un ram de geranis, entreuixa el botó de mig món, balla un tango.

Aquí, en es Puig des Bous, barrejats amb les llaunes del rude cementiri de cotxes esventrats, més d'un home viu mort: no té on caure viu damunt aquesta terra que li ha vist obrir els ulls entre les flors del mal i el llessami irredempt -*La sottise, l'erreur, le péché, la lésine*- a Can Garlanda i missa de deu amb manifest. Ho sap qui vol saber-ho, ho ha entès qui ho entenia abans que li ho contessin. Signaran el rebut -*Hypocrite lecteur -mon semblable,- mon frère!*- el corb i el sebel·lí, la coloma i la sol·lera.

Quinci non passa mai anima bona, ho saben tots els turiferaris de resclosits encens i amb desdeny elegant faran una ganyota de fàstic perquè el mar és lluny i el viarany per arribar a la platja pedregós, d'arritjol muntanyenc. No han de veure la sang en el carrer, displicents, plens de por. Sofreixen per la nit i per un cant altíssim amb so de *Tantum ergo*. No els parlis mai del preu -alt o baix- de les vides dels homes, no l'entenen per no veure el dolor i agiten mans molt blanques davant la sang vessada, davant les mans pastades per derrotes o enganys, davant cossos corbats pel sofriment, la dura realitat com un fuet o un lloc de càstig. I una altra esquena es vincla: avui ha mort un home.

Ha complit el destí com el fat o les pedres, però d'aquest dolor, digueu, ¿qui en té la culpa?

EL PROCÉS DE JOSEP K

En El Procés, l'heroi hauria pogut anomenar-se Schmidt o Franz Kafka i, a pesar de tot, és ell. És un europeu mitjà. És com tothom. Però és també l'entitat K, qui planteja l'x d'aquesta equació de carn.

ALBERT CAMUS, *El mite de Sísifo*

Heus ací l'atestat: llegiu-lo en els meus ulls escampats per l'asfalt com un gran crit terrible, ressò pels corredors d'aquesta fuita estèril. Josep K condemnat, escorcollat, malalt, gela silenci obscur als llavis i a les dents, a l'ossada durable de paraules trencades. Clama per la injustícia quan fuig de les Eumènides, les velles Benvolents de les lleis més antigues, Tisífone mal-pèl, Alecto rossa or vell, Megera bruna, alades i amb serpents als cabells, els fuets a la mà i torxes, que embogeixen. Sorgides de l'Èreb, Tenebra dels Inferns, només són un malson de golfes de jutjat, s'assemblen a la mort, ara que els jocs són fets i els daus han puntuat l'hora de Can Pistras. ¿Encara vol lluitar? ¿Vol dir qui és, encara? ¿No val més el silenci, insult a la sentència pel delictes de viure, l'absurd que no té empena? Té pena de la vida en Josep K, i plora. Plora perquè va néixer sense motiu i plora perquè mai no trobà raons per sobreviure amb la llei enterrada sota una nit de plors. Els papers segellats, plens de pols, sols serveixen de matalàs pels jocs de carn amb la marfanta del missèr, la marcolfa del condemnat, la puta dels setze jutges bornis que amb bòrnia se la tiren, una i altra vegada, a na Cotorra Bruta. S'atura enclí a la dreta el fi de la balança pel pes de la gran pols, qui-sap-lo, per les proves que de la part contrària plouen com un diluvi, veritat o tudossa mentida ben armada, mangarrufa legal o joquet malabar que esborrarà del mapa el damnat Josep K, ara una taca obscura cabota de les ombres.

Desfoga el teu discurs a mort, crida la vida davant ànimes buides d'enteniment, cervells tancats i sords i muts, amb pany i forrellat; les esquenes es vinclen molt humils, s'ofereixen al fuet del poder, al crit i l'amenaça de la rata més forta que els ha guanyat l'espai. Pobra gent, no gemega ni crida ni protesta: fa molt gosava dir les darreres paraules. Nu contra tot tu crides, t'esgargamelles sol, però cauràs en terra quan no et vulguin sentir. Vet ací el teu final de joc i de ventura que -com tu- bé conec, Josep K del silenci, ingenu Josep K de gavardina amb pluja, bonancenc Josep K jaqueta de vellut, dant de reforç als colzes, la talla un poc baldera. Des del fons del silenci que ara t'envolta, jo et parlo amb els callats sota el pes de la bota de la llei. Des del llim llefiscós, des del fang d'un vell callar imposat, amb seny de bístia vella, s'alcen quatre paraules que unglegen, escampades damunt la terra eixorca, volen bastir un temps nou, una realitat plena de llum obscura que comença i acaba dins mi mateix, molt lúcida i alienada alhora, covarda i decidida, dolorosa i plaent, buida i plena de saba. Quan esberlen la imatge d'aquest jo que és un altre, tens les meves empremses digitals i les ratlles al palmell ben calcades, dus la meva corbata i el meu mateix fulard cobrint un mateix coll. M'erro de comptes sempre, com fas tu cada dia quan penses el destí o vius la llibertat pregona del temps nou i t'assalta el silenci de la terra i dels homes, que és com la veu de Déu. Amb tu he après a sofrir i a gaudir el sofriment amb un gest d'elegància, he dat la benvinguda a la pedra de Sísif quan cau, muntanya avall, i en el repòs espera les nostres mans absurdes. Així et puc oferir la vida retrobada, fidel, viva memòria del que he viscut, el somni no profanat, bellesa de la rosa expandida d'aquesta sang mortal lluitant contra les ombres i el desesper de viure hores mortes, germà.

1964-1989-2008

Es Puig des Bous i El procés de Josep K, són inèdits del poemari titulat, provisionalment, Nou9

Jaume Pomar

Seria prou imprudent parlar, ara, en nom d'aquell qui va escriure alguns d'aquests poemes (I). Llegint-los, però, l'evidència em confirma que sempre he escrit cercant-me, que escric per fer-me, per dir-me, per escriure'm. Que aquell nin que deia versos, que recitava poesies com un factor ritual, protocol·lari, del petit món que l'envoltava, ha conservat la idea de l'oralitat com un factor que sense exhaurir la poesia, n'és una referència essencial, genètica. I també l'evidència de la poesia com un dir que ha d'estar de part dels altres, mostrant el món, anomenant-lo, conferint-li sentit (la profecia del present de Bonet, el mirall vora el camí de Brossa). La poesia, així, com a recerca, desvetllament, construcció de veritats de la veritat humana del món.

Una feina per la qual la matèria primera només es pot cercar a través del filtre de la pròpia consciència d'ésser que existeix, de l'humà concret que som i tastam, laberíntic, entre la memòria i la fugacitat dels moments. I, això, posant a prova el llenguatge, sotmetent-lo a una violència codificada, en relació a una tradició, per forçar-lo a mostrar o provocar allò que no pot ésser dit, fer-ne mecanismes de paraules, artefactes portadors d'una veritat, formes que mostren, que aturen la vibració d'un moment, un eco, una correspondència. I una mica de joc, i així successivament...

- i, tu, que li demanes a un poema?

-...No vull que em conti la vida del seu autor, és la meua vida que vull que em conti. Que m'encomani com un calfred de llum com un *flash* durant el qual alguna cosa de la meua vida sembli nova, més evident i clara i intensa. Alguna cosa que tengui a veure amb el més secret, íntim i essencial de mi mateix, amb allò que sovint no té paraules per parlar-ne...

Però ara, precisament, amb un joc de paraules que esdevé memorable, és a dir, susceptible de ser recordat, de comparèixer a qualsevol moment, recuperat per les curioses associacions de la memòria, a projectar la seva claror sobre qualsevol situació de l'anar vivint. Com la música del millor ball de la vida, o com l'orquestra del Titànic, amenitzant, la catàstrofe, aportant-hi una mica d'estranya bellesa, de conhort, de companyia. De paradoxal comprensió.

(I) Miquel Cardell es referia als poemes, que havia seleccionat de *Material de calendari*, de *Tebeo (les taules blanques)* i *Sota la volta de ferro*, apareguts dins *Paraula de poeta. Col·lecció Poemes Essencials*, núm.1, editat per la Conselleria d'Educació i Cultura, Direcció General de Cultura, (Palma, juny de 2000)

Bartomeu Fiol: Intent d'autoretrat (2007)

II

...totes les alimares a l'abast.

BARTOMEU FIOI

Quin llamp del cel, quina espira

esperam que vengui a encendre
les alimares secretes,
les foganyes amagades,
els tions que amuntegam,
persistents, ferits per l'ànsia?

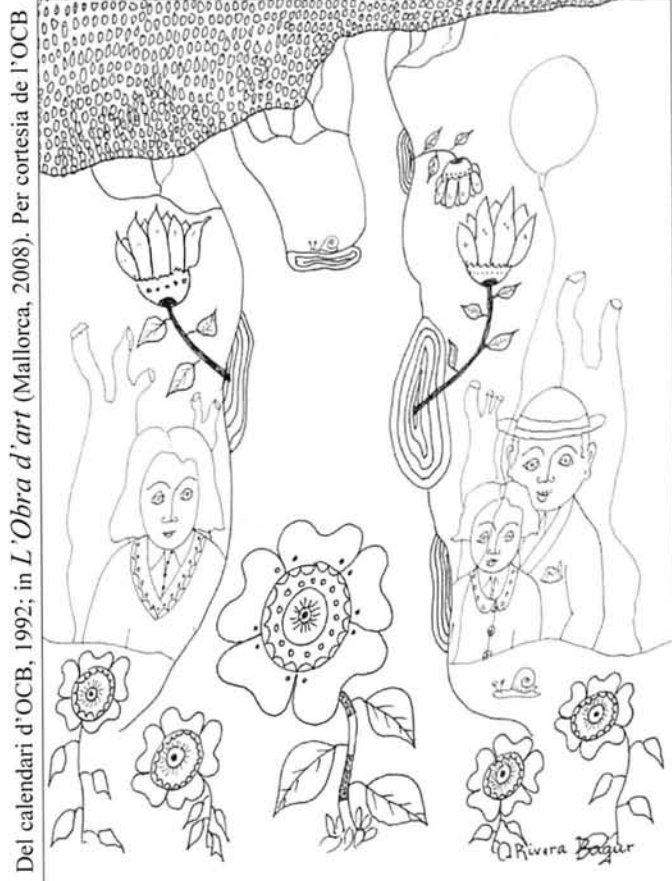
Si en colgam la caliuera,
treurà el vidre de la sorra?
courà el gest antropomòrfic
del relleu pastat amb fang
de paraules, durarà
com un jardí subterrani
-flors d'escalf- entre la cendra?

Quan l'ullal del vent esqueixi
les esteles d'Avalon,
malgirbades i malcuites
sota el sol, a les terrasses
o als arenals on escriuen,
trespolejant, les gavines,
auguris cada matí
que a la tarda ratifiquen
amb llur vol cuneiforme,

hi quedarà una ala d'ombra
del callat sentit que un dia
somiaren desvelar,
o al·ludir, quasi fingint-lo,
en un vol, en una empremta?

(De la part titulada *Insula avallonis*
del llibre *Les terrasses d'Avalon*)

Premi «Cavall Verd» al millor recull poètic

Rivera Bagur

Del calendari d'OCB, 1992; in *L'Obra d'art* (Mallorca, 2008). Per cortesia de l'OCB

Després d'una conversa amb Àngel Terron

Floreixen a la mar xicarandanes,
 Del sol davallen gòtics
 brins madurs de cugula
 que els núvols, en llur lenta
 progressió d'esquadra,
 tamisen fins a fer-ne plata vella,
 teranyines esteses, tels de cendra
 que acanen les distàncies entre els éssers
 quan s'escampen per l'aire sobre totes les coses
 visibles i invisibles,
 somiant una nova fesomia del món...

- tot és llum i molècules
 i uns ulls humans que incandescents s'alçuren,
 amarats de memòria i de mirada.

(De la part *Quadern de Marisol*
 del poemari *Les terrasses d'Avalon*)

14

Ou de caliu.
 DAMIÀ HUGUET

Per tot tresor fragments
 de fang pintat, esqueixos
 de pergami dins gerres adormides,
 tessel·les de la cega nit caigudes,
 miratge on s'emmiralla el bronz dels èlites
 minerals del no-res,
 a quin rai d'esperança
 et lligaràs en la tempesta del probable?

Per tot castell els porxos,
 les fumejants fogueres
 de la veda estival a les terrasses
 on ja no esperam res
 de més definitiu que aquest desfici
 d'esperar i esperar,
 com el tèrmit que es menja el cor de l'ídol,
 el cor de fusta de l'àngel polícrom,
 amb la cega insistència de l'aranya,
 com un avar vinclat
 sobre un grapat de cendra
 comptant caliu, cercant en la fretura
 llavors de flama,
 embastes teranyines
 i vetles els insectes de la pluja,
 la claror que en revela els lluminosos
 camins secrets per laberints tan fràgils

com si als llampecs de l'horitzó una música,
 un eco quasi audible de la veu
 que és potser el baf de l'excrement on creixen
 viron talment estels, afamegats.

Així com cell que en moto, en un llarg tràveling,
 travessa Roma,
 si has tengut sort, posa sobre la taula,
 per tota deixa, un rar, imprevisible,
 ou de caliu, un vertigen palpable.

Llavors, no hi pensis,
 lliura els ulls a la nit mentre s'allunyen
 dins el mirall difícils papallones
 que han de sobrevolar un moment la mar
 abans que les devorin
 les mantis minerals, les escumoses cabres,
 les roges truges blaves de l'oblit.
 Lliura els ulls a la neu, o torna a l'illa,
 a les incertes rotes de l'espera bretona,
 pren de sobre la taula,
 del ventre de les gerres adormides,
 fragments de fang pintat, ous de caliu,
 la serp renovellada del desfici.

Miquel Cardell

(De la part *Insula avallonis* de *Les terrasses d'Avalon*)

Memòria contra la mort, de Joan Lacomba

En compliment d'allò que es va acordar en el ple extraordinari de 14 de desembre de 2006, el dia 17 d'agost es va inaugurar un monument en memòria de les víctimes de la Guerra Civil de 1936. L'acte, inclòs dins el programa de les festes de Sant Llorenç, es va dur a terme a l'estació del tren, ja que és allà on s'ha instal·lat l'escultura, a la terrassa des d'on es pot contemplar una magnífica panoràmica del poble.

La vetlada va començar amb la lectura, per part de Josep Cortès, en representació de la comissió d'on va sorgir la proposta, d'un poema de Jean Joseph Serra i Torres, nascut a Algèria, fill de pares exiliats durant la Guerra Civil i resident a Eivissa. Els cinc versos darrers del poema s'han gravat a una placa al peu de l'escultura. Diu així:

*No oblidis la carn encesa, la figura
de vidre, aquell orgasme total.
No oblidis haver tingut
infantesa i pubertat,
ni la carícia blanca
devora savines d'un torrent.
No oblidis que ens deixàvem dur
per la riada, pels mots ocults.
No oblidis tan sols això:
que hem estat i encara som.
De bell nou garfits a la proa
del ferm vaixell que avança, tornem
a escriure la nostra història.
I si algú ens pregunta què som,
direm: memòria contra la mort.*

A continuació, el batle, Mateu Puiggròs, va llegir els cinc acords presos a l'esmentat plenari, que reproduïm a continuació:

Primer. El Ple condemna el cop d'estat del General Franco així com les greus violacions dels drets humans comeses a Espanya entre 1936 i 1976 i fa públic el seu reconeixement a totes les víctimes.

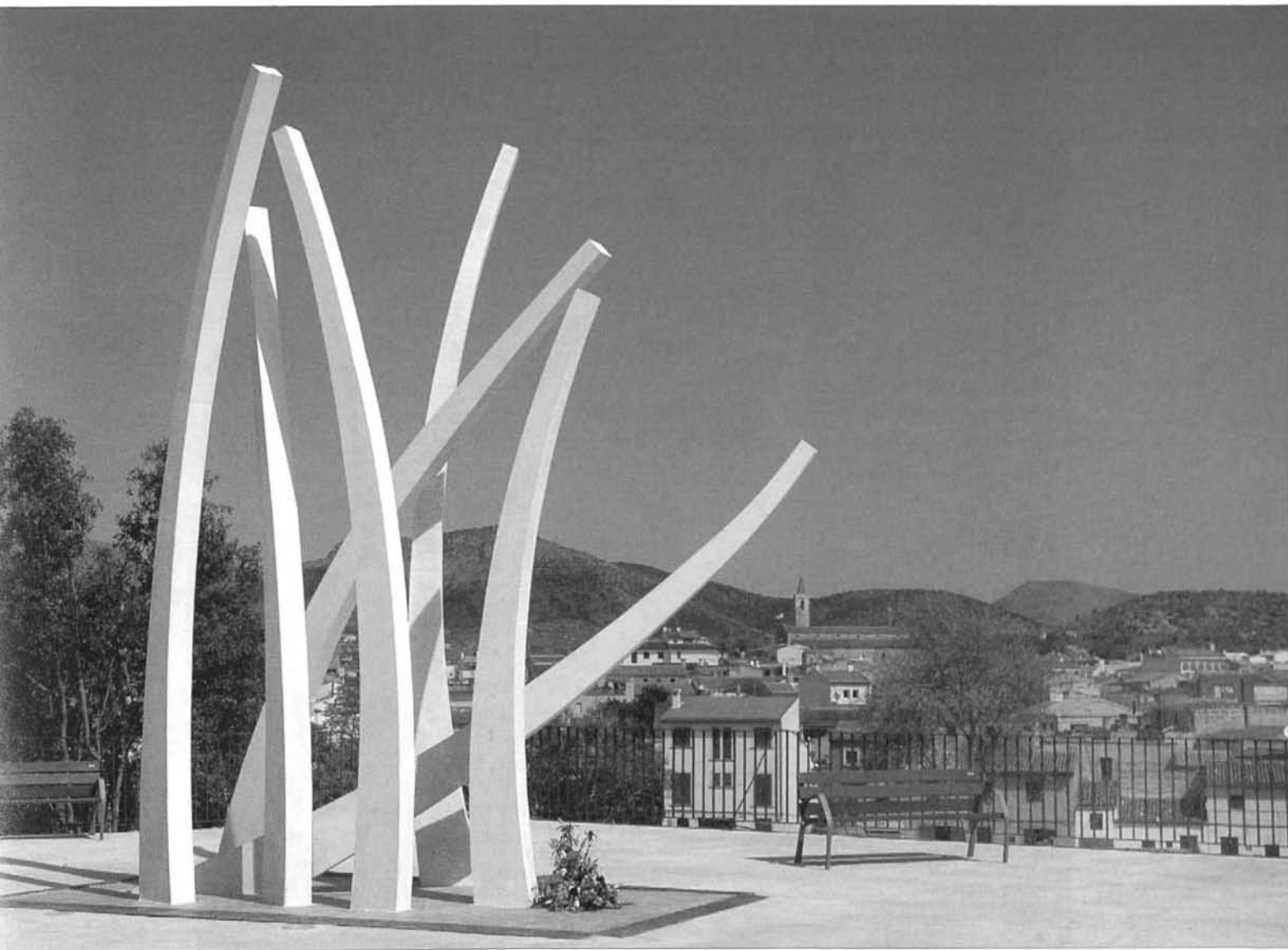
Segon. El Ple ret homenatge a tots aquells que varen morir a la Guerra Civil que s'inicià a rel del cop d'estat dels militars el 18 de juliol de 1936, en especial a aquells que van ser detinguts, empresonats, i executats per les seves idees.

Tercer. El Ple insta el Parlament de les Illes Balears a crear una comissió autonòmica per tal d'investigar les violacions dels drets humans comeses pel règim franquista a les Illes Balears, tal com proposa el Consell d'Europa.

Quart. El ple aprova sufragar i erigir un monument emblemàtic a la memòria de totes les víctimes de Sant Llorenç i Son Carrió. Cinquè. El Ple ret homenatge a totes aquestes persones de Sant Llorenç i Son Carrió que varen ésser executades, perseguides o represaliades.

Tot seguit va agafar la paraula l'autor de l'escultura, Joan Lacomba García, catedràtic d'Educació Plàstica, pintor, escultor, dibuixant i gravador, llicenciat en Belles Arts i autor teatral, que no va voler cobrar res per la seva reina. Va agrair a l'Ajuntament i a la Conselleria que haguessin pensat amb ell per aquesta escultura, i també als Serveis Ferroviaris de Mallorca per haver cedit un lloc tan emblemàtic per col·locar-la. Va explicar que la seva obra representa set corbes truncades que es dirigeixen cap al firmament, perquè set és el número perfecte de la nostra cultura; estan truncades perquè les vides dels homenatjats també es truncaren i mantenen un cert ritme en record del ritme vital que perderen les víctimes de la Guerra Civil. Està feta amb formigó blanc sobre una planxa gris, també de formigó. Al seu voltant, sobre plaques de ferro, a més de l'esmentat poema hi ha una llegenda que assenyala: "En memòria de les víctimes de la Guerra Civil de 1936", un lema que fou acordat, juntament amb el poema, pels membres de la comissió popular que va elaborar l'informe, en una reunió prèvia que celebraren un mes abans. El conjunt és preciós, està a un lloc ben visible des de molts punts del poble i ho serà també per als viatgers de la futura línia de tren de Manacor a Artà.

Gabriel Vicenç, conseller de Mobilitat i Ordenació del Territori, va cloure l'acte felicitant tots els llorencins tant per l'escultura com per la remodelació de l'estació i va agrair la feina feta a tots els qui havien col·laborat en la seva construcció, fent vots perquè aviat pugui tornar a passar el tren per la nostra vila. Les obres, va anunciar, començaran a principis del 2010 i ja estan adjudicades a quatre empreses, que les començaran simultàniament a cada un dels trams que hi ha entre els cinc nuclis urbans afectats: Manacor, Sant Llorenç, Son Carrió, Son Servera i Artà.

Joan Lacomba, creador de l'escultura, ha manllevat un vers al poeta Jean Serra per donar-li nom, i l'ha titulada "Memòria contra la mort"

La vetlada va acabar amb l'actuació del grup «Pedrafoguera», integrat per Pau Vadell, Glòria Julià, Jaume C. Pons Alorda, Joan Fullana i Joan Tomàs Martínez Grimalt, que va muntar un espectacle poètic-musical que titularen *Poesia i poble*. Per obrir-lo i per tancar-lo cantaren poemes musicats de Blai Bonet i Guillem d'Efak i, entremig recitaren diversos poemes relacionats amb la guerra i la repressió, alguns de collita pròpia i altres de Blai Bonet, Guillem d'Efak, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Biel Mesquida i Josep Maria Llompart.

Antoni Sansó, coordinador de l'acte, havia enviat invitacions personals a les famílies dels represaliats, que comparegueren emocionades a l'estació per retre un merescut encara que tardà homenatge als seus parents.

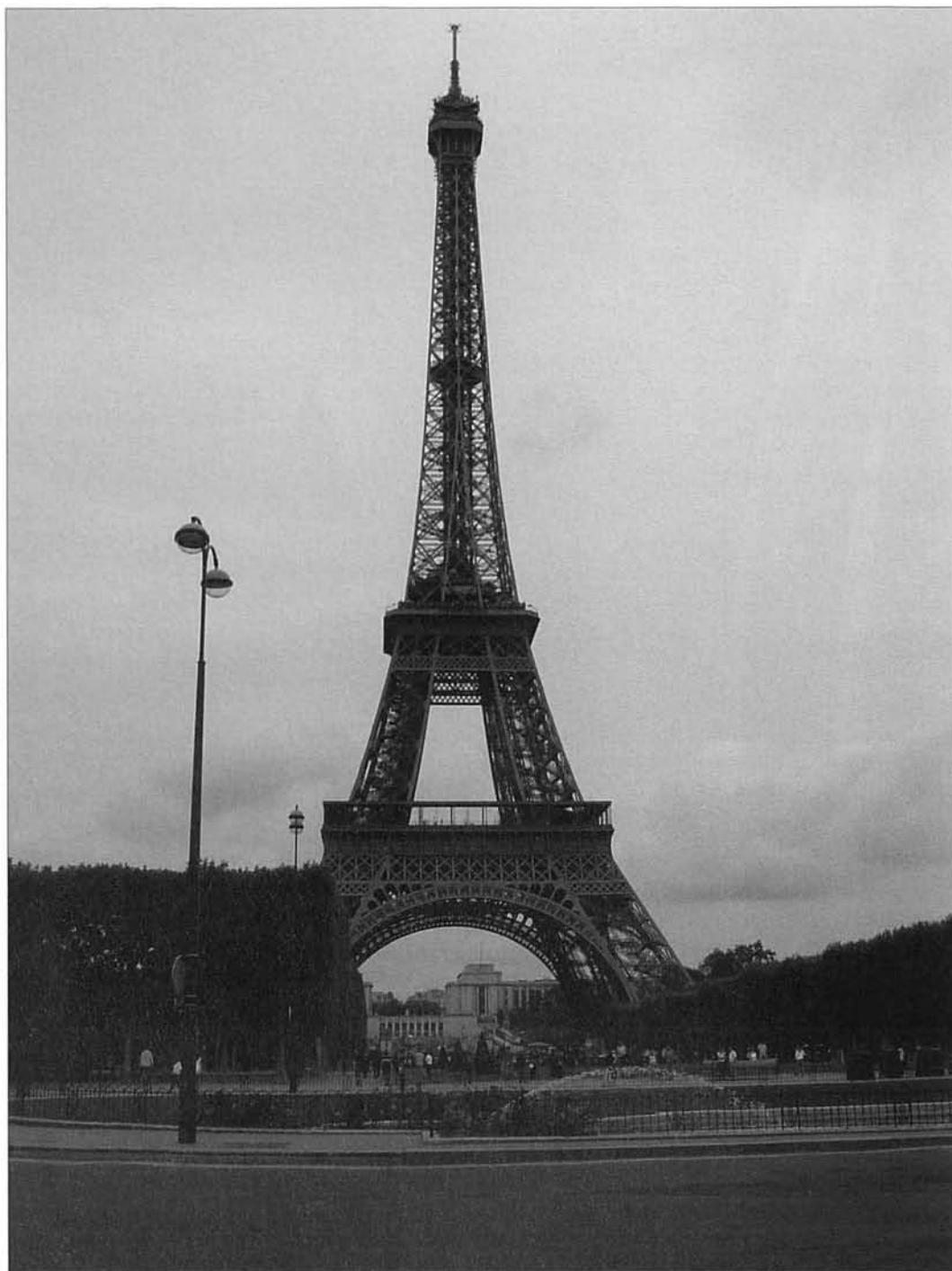
En conjunt, fou una vetlada molt agradable i emotiva que va encantar el gran nombre de veïnats i altra gent de fora-poble que hi varen assistir. En acabar, l'Ajuntament els va oferir una copa de cava.

No hi seria de demés que cada any se celebrés algun acte davant el monument, sigui en record de les víctimes, sigui en favor de la pau... com fan a molts altres pobles, per fer tenir de ver allò que assenyalava el poema i que Joan Lacomba molt encertadament ha manllevat a l'autor per donar-li un nom: *Memòria contra la mort*.

Text i fotografia de
Josep Cortès

Aquest article va ser publicat dins la signatura *Memòria històrica* a la revista *Flor de card* de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Josep Antoni Calvo i Femenies i Catalina Bestard i Mateu: París

PARÍS

Anàrem a París.
 Volíem descobrir el paradís que
 s'havia forjat en els nostres somnis.
 La fantasia, a la fi, es feia realitat,
 mentre observàvem,
 gairebé famolencs,
 el nostre entorn.

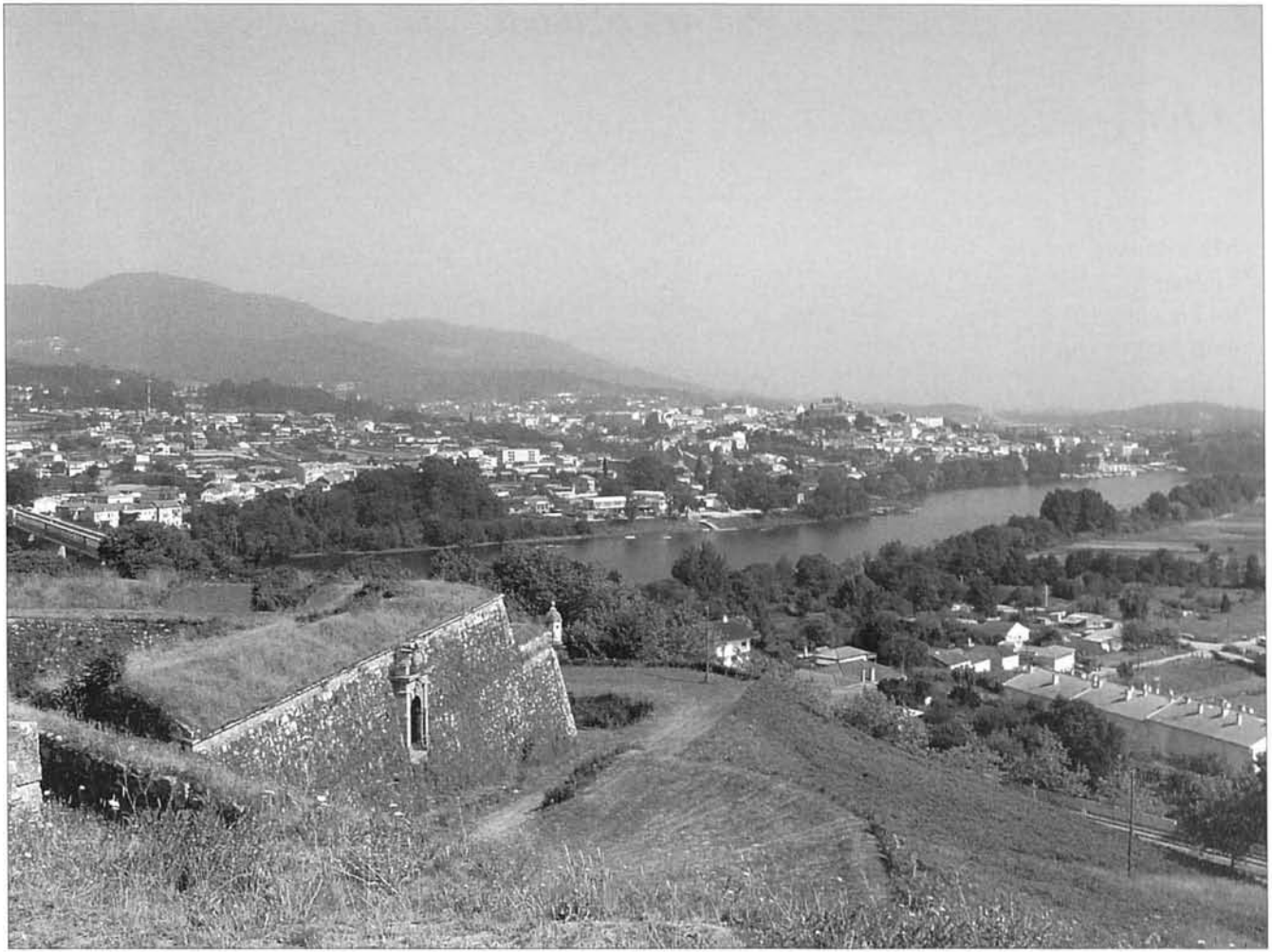
Durant uns instants,
 gairebé tot s'envoltava d'una màgia especial,
 sense adonar-nos, tanmateix,
 que la realitat continuava fent la seva via.

El temps es vaporitzà amb celeritat.
 Els dies s'esvaïren.
 Els ulls transportaven les imatges
 a un lloc privilegiat del nostre cervell.

Un record nítid se'ns apareix
 cada pic que visionam aquelles imatges.
 L'evocació de la il·lusió
 que es materialitzà aquell estiu.

Josep Antoni Calvo i Femenies

Del poemari inèdit *Esqueixos de temps emboirat*

Josep Antoni Calvo i Femenies i Catalina Bestard i Mateu. Valença do Minho

VALENÇA DO MINHO (PORTUGAL)

Aquell estiu, àvids d'aventures,
anàrem a Galícia i després travessàrem el riu,
per ficar-nos en un espai màgic i encisador.

Els carrers de Valença do Minho eren plens
de colors en forma de tovalloles i llençols.
El sol, aquell dia, empenyia amb força.
La set, en alguns moments, era difícil d'apaivagar.

Però els colors dels carrers ens encisaven,
ens retenien dins un món de sensacions acolorides,
l'arc de Sant Martí ens acompanyava per tots els racons.
El temps passava sense problemes,
se'ns esvaïa ràpidament en un alè,
s'escolava entre els dits com l'aigua del grifó.

Sortírem del món dels colors i ens asseguérem una estona;
aprofitàrem l'ombra d'un arbre i els segons,
no sabem ben bé per què,
començaren a allargar-se.

Josep Antoni Calvo i Femenies

Inèdit d'Esqueixos de temps emboirat

POEMES D'AGOST

A JOHANNA, QUAN TREBALLA

Mirar-te més vegades, no pot ser.
 I mirant-te només m'enganyaré,
 tot i que saps que et miro, des d'on sóc,
 amb alegria i amb dolor mesclats.
 Tot ho endevines? Tot ho ignoraràs?
 Deliri, goig, desig: t'estimaré
 per l'infinit passat-present-futur.

1-8-2009

EL JOC

In memoriam Pepe Tauste

El joc és l'alegria després d'haver nascut.
 El límit toca sostre quan, juntes, terra i mar
 adquireixen un únic color polivalent
 i un xic secret, a voltes. Silenci, cine mut
 i bellesa cruel. Després del temps, vindrà
 la descoberta gran, tal vegada la nit
 inacabable com la certesa difícil
 de tot el que estimem i no voldríem perdre.

5-8-2009

NO PASSA RES

No passa res.
 Les coses són.
 Veus? Hi ha persones.
 També hi ha hores
 i alguns moments
 que seran bons.
 No sé si et veig.
 No sé si vull
 cap desesper.
 No sé si puc
 voler tenir-te,
 sempre estimar-te.
 Desapareixes?
 Eres un somni?
 No passa res.
 Estic tot sol.
 Vaig a buscar-te.

10-8-2009

MANUAL D'INSTRUCCIONS

La vida sense la mort.
 El desig sense cap cos
 i l'ànima sense límit.
 El silenci sense el mot.
 El dolor sense alegria.
 Allò fosc sense això clar.
 El que és bo i el que és dolent,
 sense les dificultats
 d'haver de comprendre res.
 Els somnis sense explicar
 i el rellotge, sense el temps,
 perdut amb mi des de sempre.

17-8-2009

CONCAUSA

Tallat en el silenci mor el somni
 que és nostre i de color rogenç i negre.
 Després, més tard, el blanc incendi creix
 amb grogues flames que retorcen arbres
 i mates de petits i intensos verds.
 El blau solemne de la mar, volant,
 s'enfila a l'aquarel·la sense núvols
 de cap ressentiment. Gran alegria
 que veus a les persones del poema.
 Migdia bell: només felicitat
 i la resposta entre les feixes vives
 on s'insinua la ciutat d'Eivissa.
 El càntic sona i deixa un eco net.
 Recordarem l'amor d'abans, just ara.

22-8-2009

Bartomeu Ribes*(Inèdits)*

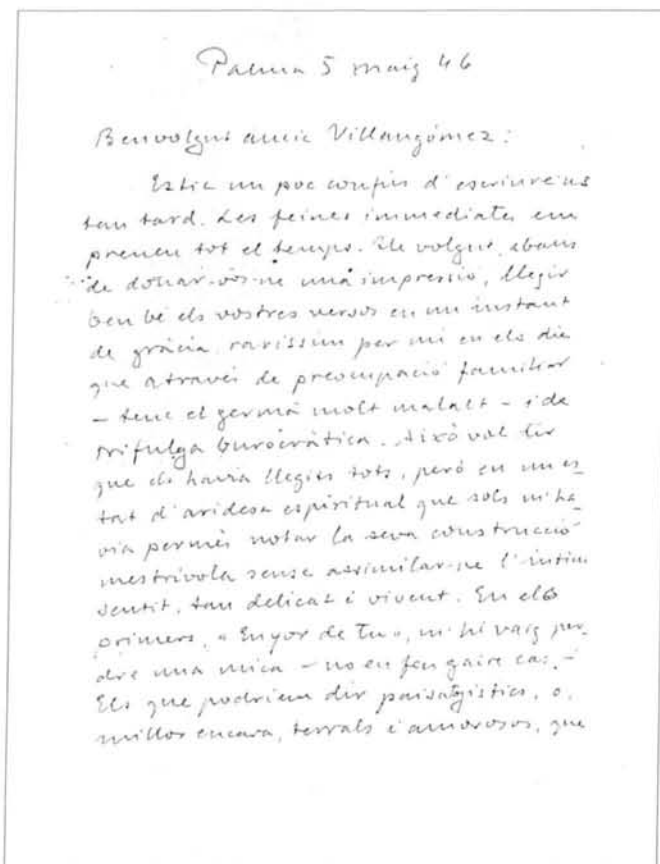
Fotografia d' **Iñaki Macià**, *Vinyes verdes* (Mallorca, setembre de 2008)

*Encara no sou subscriptor de S'Esclop?
Què esperau a ser-ho? Fer-se'n subscriptor
és el millor recolzament a la nostra revista!*

Correspondència entre Ferrà i Villangómez (II)

Amb aquest segon lliurament vos presentam dues de les cartes de Miquel Ferrà a Marià Villangómez. Així mateix, hem inclòs el pròleg a *Terra i somni* al qual fan referència aquestes cartes. D'aquesta segona remesa cal destacar la valentia del pròleg de Ferrà, escrit a final de 1946, en el qual no s'està de defensar la unitat de la llengua catalana, citar "la capital" [com la dels Països Catalans] i, finalment, de destacar la normalitat ciutadana de Villangómez. Totes aquestes qüestions les exposa combinant, a la vegada, la prudència necessària, per tal que la censura no actués, i el coratge que requeria parlar d'aquests temes en uns moments ben difícils per la llengua. Aquest coratge l'havien agafat Ferrà i altres arran de la victòria de les tropes aliades a la segona guerra mundial i l'esperança que la dictadura franquista tengués els dies comptats.

Francesc Lladó i Rotger

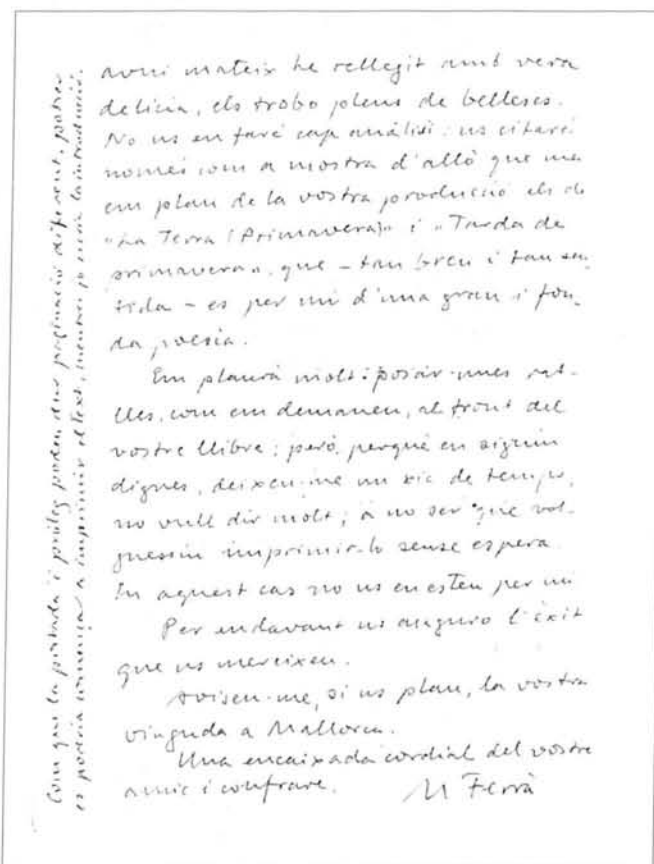

Palma 5 maig 46

Benvolgut amic Villangómez:

Estic un poc confús d'escriure'us tan tard. Les feines immediates em prenen tot el temps. He volgut abans de donar-vos-ne una impressió, llegir ben bé els vostres versos en un instant de gràcia, raríssim per mi en els dies que através de preocupació familiar - tenc el germà molt malalt - i de trifulga burocràtica. Això vol dir que els hauria llegits tots, però en un estat d'aridesa espiritual que sols m'havia permès notar la seva construcció mestrívola sense assimilar-ne l'intim sentit, tan delicat i vivent. En els primers, "Enyor de tu", m'hi vaig perdre una mica - no em feu gaire cas -. Els que podríem dir paisatgístics, o, millor encara, terrals i amorosos, que avui mateix he rellegit amb vera delícia, els trobo plens de bellesa. No us en faré cap anàlisi: us citaré només com a mostra d'allò que més em plau de la vostra producció els de "La Terra (Primavera)" i "Tarda de primavera", que - tan breu i tan sentida - és per mi d'una gran i fonda poesia.

Em plaurà molt posar unes ratlles, com em demaneu, al front del vostre llibre; però perquè en siguin dignes, deixeu-

me un xic de temps, no vull dir molt, a no ser que volguesiu imprimir-lo sense espera. En aquest cas no us en esteu per mi.

Per endavant us asseguro l'èxit que us mereixeu. Aviseu-me, si us plau, la vostra vinguda a Mallorca. Una encaixada cordial del vostre amic i confrare.

M. Ferrà

La nota marginal diu:

Com que la portada i el pròleg poden dur paginació diferent, potser es podria començar a imprimir el text, mentre, jo escric la introducció.

Comentari de Marià Villangómez (l'original a pàg. 22): En Ferrà va rebre l'original de "Terra i somni", acabat d'escriure durant els primers mesos de 1946. En F. de B. Moll havia decidit publicar-lo a "Les Illes d'Or", però em va dir que li agradaria que dugués un pròleg d'algun escriptor. Jo vaig pensar tot d'una en l'amic Ferrà, que, com es veu a la seva carta, va accedir a la meva petició.

Joan: L'església blanca (Eivissa, juny 2006)

Pròleg *

La bella terra eivissenca havia fins aquí ofert als arqueòlegs el tresor de les relíquies púniques i fenícies que guarda en ses entranyes; havia emmarcat dins la verdor dels seus conradissos, entre figuerals i oliveres, davant l'esglésiola blanca, hieràtiques processons i danses antigues; havia posat un primer terme de pinedes esmaragdines al pas dels velers damunt la mar salada; havia temptat la paleta i el pinzell d'excel·lents

coloristes. Avui guanya encara una més alta executòria en reflectir-se dins un ull i dins una ànima de poeta i enquadrar la intel·lectual figura d'una Laura etèria.

D'altres cantors ben sensitius ha tingut Eivissa, però en l'agradós dialecte insular o en llenguatge no eivissenc. Marian Villangómez, autor d'aquestes poesies, es vesteix amb roba filada a casa nostra, però tallada a la capital.

El seu llenguatge noble i correctíssim, d'una plena normalitat ciutadana, pregona clarament la unitat lingüística. Els conceptes i l'expressió "*trop subtils*" alguna vegada, són plens sempre d'una seriosa dignitat. El vers és perfecte.

Com és i què ha nom la seva musa? Ell no ens ho diu. La imatge femenina que centra el seu pensament i les seves enyorances, present o latent en aquests poemes, ens hi apar boirosa i fonedissa. Al seu voltant, però, cobra relleu i s'anima de color i de perfum agrest el paisatge insular amb la mar que el volta; blava i densa com la que solcà el vaixell d'Ulisses.

Mallorca fingeix un continent en miniatura. Eivissa, més marinera tota ella, és purament una illa: el blau marí guaita sempre o està a punt de guaitar per un trauc dels seus paisatges. Així, hi ha en la poesia de Villangómez, fidelíssim enamorat de la seva terra, el doble amor del pèlag i del camp. I allò que ve més informat per aquest amor i inspirat per la contemplació directa de la naturalesa és el que jo n'estim singularment; més que les cerebracions en què abunda una part del llibre, a voltes amb un punt d'aridesa, altres

vegades buidant-se en sonets tan bells com *Del Desig*, el I de *Presència* i el IV, d'un noble platonisme.

Es quan toca terra que la seva veu esdevé més clara i el seu vers és perfum de sentors més vives; quan la figura d'una estimada que té quasi la pura qualitat del record i del pensament, i de qui tot el seu món pren bellesa, s'associa a l'escenari eivissenc, o quan aquest escenari es transfigura amb l'arribada o el declinar de les estacions, font eterna de poesia: *La terra, Tarda de primavera, Darrerera d'estiu, Tarda de febrer, Març*.

*Aviat la figuera
brotarà un somni tendre de verdor...*

Les notes terrals són fresques, vives, planes, com aquell paisatge, de saba i de color, i amb la recança latent de *l'encís que fuig*, cantat per Maria-Antònia Salvà.

De les composicions que integren el volum, jo en destacaria encara dues de mestriables: la II i la III de la sèrie *El record*:

*Oh súbita bellesa que la terra,
quan tot és trist, pot oferir a l'esguard!...*

Un raig de sol ponent sota un cel de tempesta sobre la nua desolació de la plana aragonesa. I una emoció desolada i lírica dins el paisatge desert habitat un jorn per la imatge d'Ella, emoció cantada en alexandrins dignes de Moréas:

*Té indrets la terra que per la seva bellesa
s'adiuen amb un pensament enamorat...*

Potser l'estrofa regular netament destacada, que ceneix i ajusta el pensament i l'expressió, convé més a Villangómez que la combinació que li plau sovint d'endecasíl·labs i de versos de set, de nou i de catorze, lliurement alternats.

Miquel Ferrà

Mallorca, setembre 1946

* Pròleg de Miquel Ferrà pel poemari *Terra i somni* de Maria Villangómez i Llobet, publicat, l'any 1948, per l'Editorial Moll; fou imprès a l'Impremta "Mossèn Alcover" de Palma

Carta quarta.

Em Ferrà va rebre l'original de "Terra i somni", acabat d'escriure durant els primers mesos de 1946. Em F. de B. Moll havia decidit publicar-lo a "Les Illes d'Or", però em va dir que li agradaria que dugues un pròleg d'algun escriptor. Jo vaig pensar tot d'una en l'amic Ferrà, que, com es veu a la seva carta, va accedir a la meua petició.

Carta cinquena.

Miquel Ferrà m'escriu i m'envia adjuntes unes quartilles amb el pròleg. Em fa algunes observacions sobre els poemes, cosa sempre d'agrair. Us faig arribar una fotocòpia d'aquest pròleg.

Comentari de Villangómez a la 5ª carta:

Miquel Ferrà m'escriu i m'envia adjuntes unes quartilles amb el pròleg. Em fa algunes observacions sobre els poemes, cosa sempre d'agrair. Us faig arribar una fotocòpia d'aquest pròleg.

Palma 20 set. 46

Benvolgut Villangómez:

Mirau si són del vostre gust les quartilles que us adjunto i que probablement hauré de modificar o completar en vista de la serie completa dels vostres poemes (la que tenia en Moll mecanografiada i que jo voldria tornar veure).

Us envio aquest ms. que m'havíeu deixat, perquè m'he permès de fer-vos-hi algunes indicacions de llapis per si les trobau discretes. He senyalat amb una X algunes composicions que en conjunt no m'agraden tant com les altres.

Feu-me llibèrrimament les observacions que vulgueu al pròleg.

Com ha provat l'estiu?

Una cordial encaixada del vostre
afm

M. Ferrà

Palma 20 set. 46

Benvolgut Villangómez:

Mirau si són del vostre gust les quartilles que us adjunto i que probablement hauré de modificar o completar en vista de la serie completa dels vostres poemes (la que tenia En Moll mecanografiada i que jo voldria tornar a veure).

Us envio aquest ms. que m'havíeu deixat, perquè m'he permès de fer-vos-hi algunes indicacions de llapis per si les trobau discretes. He senyalat amb una X algunes composicions que en conjunt no m'agraden tant com les altres.

Feu-ne llibèrrimament les observacions que vulgueu al pròleg.

Com ha provat l'estiu?

Una cordial encaixada del vostre afm.

M. Ferrà

Un gorrió a la farina del forner

Ralph Nelson és, sens dubte, un desconegut al nostre país, però no pel fet de ser un estrany. Segons ell mateix, ha viscut entre nosaltres la major part de la seva vida d'adult. Des de fa més de vint anys té a Deià -lloc on coincidirem ara fa uns disset anys- la base dels seus continus viatges. Qui el coneix sap que és un amic entranyable i, a més, poeta, en el sentit més tòpic i més ample del terme. Això sí, la vida de Ralph Nelson no es pot deslligar de la seva poesia. La seva existència ha estat, des que té seny, una existència de poeta: viu al dia traient profit de tot allò que té valor, sigui el que sigui. Tant li és menjar garroves com fer d'actor en una òpera xinesa amb la seva inseparable companya Mitsuko ¹ -també poetessa en el sentit ple del terme-, o cantar blues fingint ésser un vell cec de l'Amèrica profunda acompanyat de Tomás Graves a la guitarra, etc. Tot, absolutament tot és, per a ell, POESIA, que fa sorgir amb veus diverses, com ara: Nelson Cardwell, Ralph Nelson, Blind Leroy o Leroy Cardwell. Mai, però, no és el Ralph Nelson que figura al passaport, nascut a San Francisco - Califòrnia - el 10 d'octubre de 1940 al si d'una família de ferroviaris.

Als 17 anys, quan encara estudiava batxillerat -si es que es pot dir que l'estudiava-, descobrí la poesia amb el poeta Robert Herrick. Avui dia Ralph Nelson és conegut als EUA com a traductor a l'anglès de poesia moderna espanyola. A part d'uns quants poemes solts publicats aquí i allà, no és un poeta que s'hagi fet notar, llevat de com a personatge curiós, i ben curiós, de la colònia anglòfona de Deià. Com ho és també el seu esperit aventurer. Ha estat sempre un incansable viatger, tot i que no és un viatger qualsevol. Els seus

són uns viatges molt viscuts, plens de peripècies de tot color. És un goig, per a l'oïda i per al cor, sentir-lo parlar de les experiències viscudes a Marroc, Mèxic, Guatemala, Malàisia, la Xina, el Japó o, per què no!, de les més properes festes de Sant Fermí o les festes del vi de la Rioja. Per no contar la fruïció que suposa viure un viatge amb ell i la seva parella Mitsuko, com el que visquérem nosaltres ara fa tres anys arreu del Japó. Des del Japó ancestral on encara s'hi compra el *tofu* a la botigueta del cantó i el peix a la subhasta matinera, al Japó ultramodern on cada dia pots ésser el protagonista d'alguna escena de carrer aclaparadora, bé pels llums, bé pels sons, o per totes dues coses alhora.

I no menys plaent és el fet de tastar els coentíssims plats exòtics -probablement herència mexicana de la seva primera esposa- que prepara i serveix amb religiosa devoció de poeta a la seva estimada Mitsuko, i que moltes vegades ens fa participar als amics, es trobi on es trobi -vivint al capdamunt d'un pujol, en un hortet al Clot de Deià á o en un àtic al centre de Palma, on cada estiu instal·la la seva torre de vigia del port i dels voltants i que ha deixat immortalitzat en un bon grapar de poemes. I com a única moneda de canvi per l'hospitalitat dels amics, la gratitud i la poesia. En la seva vida tot el poètic esdevé possible i pots arribar a oblidar la prosa de la vida, si t'avens amb la idea del modernista Santiago Rusiñol.

Il·lustració de **Yoshida Mitsuko -Omitsu -**
per a *Sparrow in the Baker's Dust /*
Un gorrió a la farina del forner

Sparrow in the Baker's Dust, títol de la versió original en anglès, fou imprès per primera vegada en *The Seizen Press* el 1985 ² i, a més, fou el seu primer llibre de tapes dures. L'edició tingué un tiratge de 75 còpies. ³ Es pot dir que aquest volum de poemes de Nelson pogué sorgir gràcies a la col·laboració d'un grup d'amics íntims: Ralph hi aportà evidentment els poemes, *Omitsu* les il·lustracions amb gravats; la impressió la dugué a terme Tomás Graves - propietari de la impremta-; l'enquadernació, Carmen García-Gutiérrez i el suport econòmic va anar a càrrec de l'aportació d'un seguit de subscriptors.

Amb aquesta traducció al català d'*Un gorrió a la farina del forner*, de Ralph Nelson - Leroy Cardwell, que aquí us presentam, volem retre homenatge a un perso-

natge excepcional dins la geografia humana de residents-artistes anglòfons a Mallorca.

Llegir-lo pot esser una bona manera d'acostar-se a la sensualitat desbordant del seu autor, nascuda, en gran part, del contacte amb la vida mediterrània. I, a més a més, pot fer-nos descobrir el bon vivand de les petiteses de la vida camperola mallorquina, de l'amor que l'inspira i que ho envaeix tot, així com de l'amor per la seva estimada. I juntament a aquests dos aspectes hi trobam també poemes amarats de connotacions bíbliques -protagonitzats pel mateix autor que s'amaga sota la pell de Déu, de Satanàs o d'un porc-, poemes nostàlgics i, fins i tot, poemes existencialistes. Tot plegat dins la línia argumental de l'amor, del plaer, de la gosadia vital.

Amb la seva poesia, lírica i sensual alhora, vol magnificar l'AMOR en els seus diferents vessants. Només a base d'amor es pot entendre la seva manera de mitificar els petits plaers de la vida de cada dia.

En definitiva, amb aquest recull de poemes us volem presentar un gran amic poeta.

Res més.

M. Antònia Socias

Palma, 25 de febrer 2005

(Pròleg del llibre *Un gorrió a la farina del forner / Sparrow in the Baker's Dust*)

Notes:

1. Yoshida Mitsuko -*Omitsu* en la seva faceta artística-, llicenciada en Filologia Hispànica per la Universitat de Nagoya, ha compartit els darrers 30 anys de la seva vida amb Ralph Nelson. Ha format amb ell la companyia de teatre ambulant que, durant 13 anys, ha representat funcions allarg de 32 països com ara Turquia, Laos, Filipines, Singapur, Sri Lanka o Panamá. Així com també ha participat amb el nostre poeta en les més diverses activitats culturals: recitals de poemes, conferències, exposicions artístiques, com a cantant en grups de *blues*, a més d'esser una exquisida cuinera oriental.

2. Fou el segon llibre imprès en aquesta impremta. El primer fou *Eleven Songs* de Robert Graves.

3. Curiosament mentre es feia l'edició, Cardwell -aleshores es feia dir Nelson, llinatge del seu padrastre - i *Omitsu* vivien en una antiga soll que hi havia en el fons del jardí de la casa que la família Graves tenia a Deià.

The young man and the mermaid

*There was a young man bathing at the shore,
he wanted to know all those women
under their umbrellas, but how could he
approach those set faces? so he sunned,
then swam, hoping for notice, when he came to the rock
where a mermaid basked, she didn't say no,
she said nothing, and under each scale
he found a hole, all soft and flowing, and eager,
so he entered one, never before like this
and as she came she seized tight and descended.
This story has two endings, one for male and one for
[female
in one she sounds and goes under and he chokes for air
and is joined by others lovers, the soft hands of seaweed.
In the other version he enters her wholly, is crushed,
and washes up on the shore half dead- and starts again.*

El jove i la sirena

Això era un jove que prenia banys de mar;
volia conèixer totes les dones
de sota els para-sols, però com s'hi havia d'acostar,
amb aquelles cares tan llargues? I doncs va prendre el sol,
i després nedà, esperant que el veiessin, i es va acostar a
[una roca

on una sirena s'assolellava. Ella no li va dir que no,
no va dir res, i davall cada escata
hi va trobar un forat, suau i humit i assedegat
va penetrar-ne un, com mai no ho havia fet,
i ella, mentre s'escorria, l'estrenyí i se submergí.
Aquesta història té dos finals,
un per a homes i un per a dones.

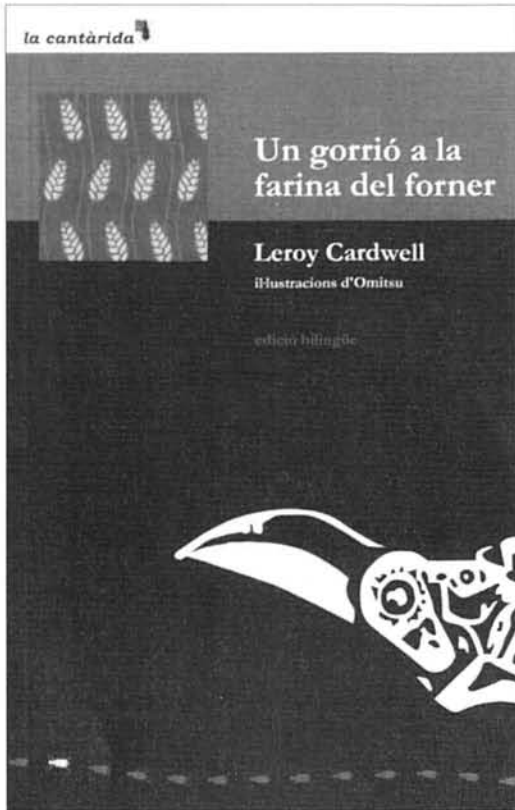
En un, ella frueix i s'enfonsa, i a ell li falta l'aire
i es troba amb altres amants, les mans delicades de l'alga.
A l'altra versió, la penetra del tot, queda esclafat,
i és arrossegat a la costa mig mort... i torna a començar.

Leroy Cardwell

Traducció de
M. Antònia Socias
i Isabel Olid

Yoshida Mitsuko -*Omitsu* -

La Cantàrida, la col·lecció de poesia, -coordinada per Pau Castanyer i dissenyada per Miquel Albertí-, editada per l'editorial Documenta Balear de Palma, ha arribat al màgic número 7. Ja havien publicat *Breviari d'antípodes*, d'Emili Sánchez Rubio; *Nedar-te la pell*, de Pau Castanyer; *Els estris de la llum*, de Jaume C. Pons Alorda; *La cabra que hi havia*, de Blanca Llum Vidal; *L'Abc de Laia Martínez i Lopez* de Laia Martínez i Lopez i *AKBAR* de Pau Vadell i Vallbona.

Recentment s'hi ha afegit *Un gorrió a la farina del forner / Sparrow in the Baker's Dust* de Leroy Cardwell. El poemari, que se'ns ofereix en versió bilingüe, està traduït per M. Antònia Socias i Isabel Olid, i conté il·lustracions de Yoshida Mitsuko *Omitsu*

Party at Artemi's House - A PLAY -

It is late in Artemis' temple at Ephesus—empty clay wine vessels are scattered around the floor—a party has finished except for two lingering guests, PARMENIDES and ZENO, who drink still. Enter HERACLITUS who lives in the temple.

HERACLITUS: λόγος! Those two still here, Parmenides and Zeno? The one can't move because nothing does, the other, Zeno, his shadow, can't get to the door because to take the first step in that direction you must first take a half-step in that direction, and before a half-step a quarter step, and the rest of it... Well, I'll drive them home with words— *(he speaks to them)* What's happening, Parmenides?

PARMENIDES: Nothing.

HERACLITUS: *(aside)* Thus ends another great conversation!

Festa a casa d'Àrtemi's - peça teatral -

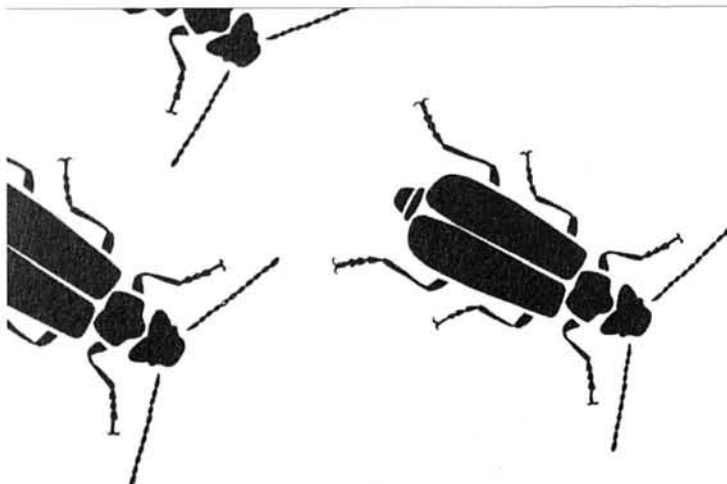
És ben entrada la nit al temple d'Àrtemis a Efes. Per terra hi ha escampades àmfores de vi buides. S'ha acabat la festa, però hi ha dos convidats que no acaben de marxar, PARMÈNIDES i ZENÓ, que encara beuen. Entra HERÀCLIT, que viu al temple.

HERÀCLIT: λόγος! Encara són aquí, aquests dos, Parmènides i Zenó? Un no es belluga, perquè res no es mou; l'altre, Zenó, la seva ombra, no és capaç d'arribar a la porta perquè per fer un pas cap allà, abans cal fer mig pas cap allà, i abans de fer mig pas, n'has de fer un quart, i tota la història... Va, doncs els engegaré cap a casa amb paraules. *(S'hi adreça:)* Què passa, Parmènides?

PARMÈNIDES: Res.

HERÀCLIT: *(A part)* I així s'acaba una altra gran conversa.

Leroy Cardwell

Poesia d'Escandinàvia / EDITH SÖDERGRAN

EDITH SÖDERGRAN va néixer l'any 1892 a Sant Petersburg, però la família Södergran vivia a Raivola a la Carèlia finlandesa, avui Rússia. Tot i que va tenir una formació a Sant Petersburg en francès, alemany i rus, el seu idioma matern va ser el suec. A la seva escola els alumnes eren de diversos orígens: alemanys, bàltics, russos, finlandesos, escandinaus i alemanys-bàltics i fou dins aquell ambient multicultural on va desenvolupar-se. Als disset anys, emmalaltí de tuberculosi - malaltia que la reclourà a ca seva i farà viatjar a Arosa (Suïssa) on va passar alguns anys - que marcarà la seva poesia. Södergran és la gran poeta del modernisme finlandès i suec. Va influenciar la literatura sueca amb el seu expressionisme. Les fonts artístiques de Södergran eren el feminisme, el simbolisme rus i francès i l'expressionisme alemany (en especial Heinrich Heine) i Friedrich Nietzsche. Va publicar els poemaris *Dikter* (1916), *Septemberlyran* (1918), *Rosenaltaret* (1919) i *Landet som icke är* (1925). Edith Södergran va morir l'any 1923 a Raivola

VIERGE MODERNE

*Jag är ingen kvinna. Jag är ett neutrum.
Jag är ett barn, en page och ett djärv beslut,
jag är en skrattande strimma av en scharlakanssol...
Jag är ett nät för alla glupska fiskar;
jag är en skål för alla kvinnors ära,
jag är ett steg mot slumpen och fördärvet,
jag är ett språng i friheten och självet...
Jag är blodets viskning i mannens öra,
jag är en själens frossa, köttets längtan
[och förvägran,
jag är en ingångskylt till nya paradiser.
Jag är en flamma, sökande och käck,
jag är vatten, djupt men dristigt upp
[till knäna,
jag är eld och vatten i ärligt sammanhang
[på fria villkor...*

VIERGE MODERNE

No sóc una dona, sóc un ens neutre.
Sóc un infant, un patge i una decisió agosarada,
sóc la traça somrient d'un sol escarlata...
Sóc una xarxa per a tots els peixos golafres,
sóc un brindis en honor a totes les dones.
Sóc una passa cap a la casualitat i la perdició,
sóc un bot cap al jo mateix i la llibertat...
Sóc la sang que parla a cau d'orella a l'home,
sóc l'esgarrifança de l'ànima, el desig de la carn
[i la seva negació,
sóc el rètol d'entrada a nous paradisos,
sóc una flama, franca i indagadora.
Sóc unes aigües, fondes però desafiants només arriben
[fins els genolls.
Sóc el foc i l'aigua en sincera cohesió
[sense condicionants.

DET UNDERLIGA HAVET

*Sällsamma fiskar glida i djupen,
okända blommor lysa på stranden;
jag har sett rött och gult och alla andra färger;
men det granna, granna havet är
[farligast att se,
det gör en törstig och vaken för väntande äventyr:
vad som har hänt i sagan,
[skall hända även mig!*

L'INSÒLIT MAR

Peixos exòtics llisquen a les fondàries,
flors desconegudes llueixen a la platja;
he vist el roig i el groc i tots els altres colors
però el magnífic, sumptuós mar és el més
[perillós de contemplar,
et fa espavilar i desitjar les futures aventures:
el que ha esdevingut a la rondalla
[m'ha de succeir a mi!

Poetes francesos d'avui / MAURICE CURY

Poeta, novel·lista, guionista, crític, autor dramàtic i radiofònic, MAURICE CURY ha escrit més de quinze novel·les i al voltant de devuit llibres de poesia. La seva novel·la *Sur la route de Salina* (Ed. Denoël) s'adaptà al cinema per George Lautner (amb l'actriu Rita Haitworth com a protagonista) i l'obra *Une chaise dans les champs* (Ed. Albin Michel) ha inspirat dues pel·lícules per a les televisions francesa i polonesa. De tots els seus darrers llibres, citarem, l'imprescindible *Poésie complète* (Ed. Le Nouvel Athanor).

LIEU DU REGARD

Ce lieu, je l'ai trouvé au hasard d'un breuvage, au hasard d'un voyage ensommeillé. Ce lieu, je l'ai trouvé au passage d'un regard, au détour d'une ligne d'un texte détourné. Ce lieu existait-il dans l'ombre du réel ?

C'était une rue crépusculaire, je crois, dans un quartier lointain où l'on ne parvenait qu'après de multiples détours. C'était une rue pauvre qu'abolissait la nuit. A vrai dire, une rue, je ne me souviens pas...

C'était le passage de l'heure, la lente plongée de la lumière qui s'éparpillait comme une gerbe fanée. C'était l'immobile frémissement du temps qui s'avancait à pas incertains et comptés. Le temps, le temps, allez savoir...

C'était une danse lente et muette, un tango fauve au bord violet des trottoirs. A vrai dire, une danse, je ne sais pas... Un mouvement imperceptible des corps... Mais de quels corps parlez-vous ?

C'était plutôt de leurs qu'il faudrait parler. Et encore parler qu'est-ce que ça veut dire ?... D'ombres lentement mouvantes, équivoques, assassines, de lumières furtives, éteintes, grises, ou bleues autrefois.

C'était une chambre peut-être, une mansarde en plein ciel, un lit maigre où saignait un dernier soleil. C'était dans la lumière rouge un corps incendié, un regard. C'était le rétrécissement du décor dans la nuit étincelante d'un regard, dans la lumière de l'œil, dans l'océan de l'iris écarquillé aux dimensions de l'univers.

LLOC DE LA MIRANDA

Aquest lloc, l'he trobat a l'atzar d'un beuratge, a l'atzar d'un viatge adormit. Aquest lloc, l'he trobat a l'ocasió d'una mirada, al revolt d'una línia d'un text desviat. Aquest lloc existia dins l'ombra d'allò real?

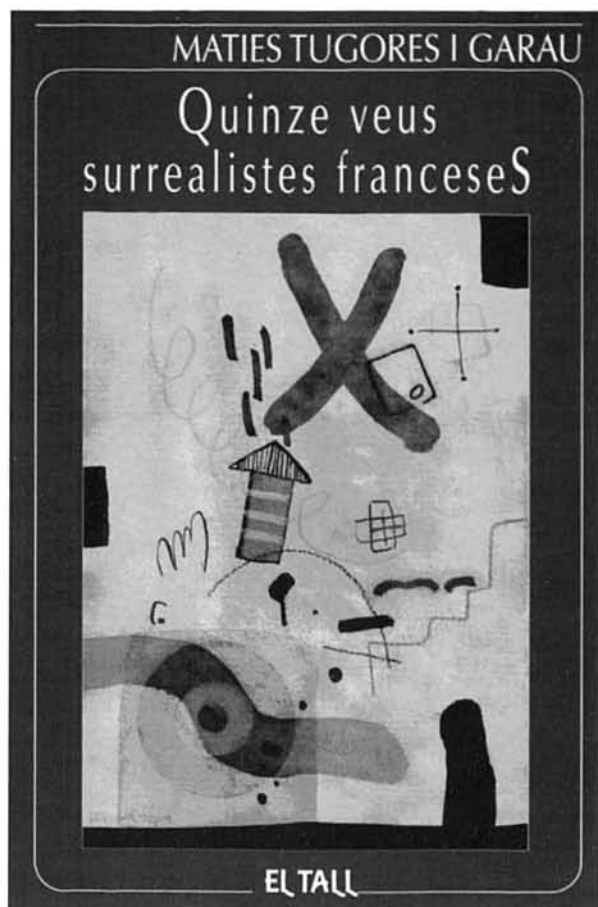
Era un carrer crepuscular, crec, dins un barri llunyà on hi arribaven després de molts de revolts. Era un carrer pobre que abolia la nit. A dir veritat, un carrer, no me'n recordo...

Era el pas de l'hora, la lenta immersió de la llum que s'escampava com una garba assecada. Era l'immòbil estremiment del temps que venia amb passes insegures i comptades. El temps, el temps, aneu a saber...

Era un ball lent i mut, un tango lleonat al costat violeta de les voreres. A dir veritat, un ball, no sé... Un moviment imperceptible dels cossos... Però de quins cossos parreu?

Era més bé de lluors que caldria parlar. I encara, parlar que vol dir?... D'ombres lentament movedisses, equivoques, assassines, de llums furtives, apagades, grises, o blaves altre temps.

Era una habitació potser, una mansarda a ple cel, un llit magre on sagnava un darrer sol. Era dins la llum vermella un cos incendiàt, una mirada. Era l'encongiment del decorat dins la nit espujant d'una mirada, dins la llum de l'ull, dins l'oceà del iris esbatanat a les dimensions de l'univers.

Coberta del poemari realitzada per Pep Coll
Editorial El Tall (Mallorca, juny 2009)

Paraules de presentació *

Conscient que hi ha una manca de traducció de la poesia del país veí, -i com a amant de la literatura francesa-, vaig decidir realitzar aquesta antologia, petita mostra centrada en la poesia del moviment surrealista francès.

De bon principi, sabia la dificultat que la comesa representava, però, així mateix, em vaig adonar que recordar Salvador Dalí, Fernando Arrabal, Aimé Césaire, Julien Gracq, Jacques Prévert, Pablo Picasso..., i naturalment d'una llarga llista de noms que tothom coneix..., podia fer-me la tasca més fàcil. Vaig pensar que s'havia d'anar a les arrels del surrealisme, perquè tothom pogués entendre el significat d'aquell moviment poètic.

(...) Cerquem per què va ser un moviment de tanta importància per a la vida literària d'una època decisiva per a les arts i allò anomenat el *nouveau tournant* de la literatura en general.

A començament del segle XX, els escriptors perceberen la necessitat de

renovació del coneixement, que per a ells era una recerca fonamental. Hi havia nombrosos poetes que desitjaven conèixer millor l'ésser interior i explorar la *psique*; volien aprofundir, en la seva recerca, sobre el llenguatge, matèria essencial del seu art.

El 1916, a Zuric, sorgeix el dadaisme de la mà d'un jove romanès, Tristan Tzara. Aquella commoció artística es caracteritza per les obres espectaculars, pel fet de voler destruir els valors coetanis. El dadaisme emigrarà a França, on serà acollit per Breton i el grup dels seus amics. Els surrealistes, que anhelaven crear un nou acostament de la poesia i de la pintura a l'art, a partir d'una redefinició, succeïren als dadaistes.

Els surrealistes són els joves que han participat en la Primera Guerra Mundial i, en aquell context, els intel·lectuals emetran un sever judici sobre aquell tràgic esdeveniment his-

Són aquests rostres que em miren

aquestes ombres que em persegueixen;
són aquestes ones que em cobreixen
aquestes imatges que m'ofeguen;
són aquests pensaments que em maleeixen
aquestes accions que em traeixen.

No puc més i tot el meu ésser ho sap;
els esclafits de la meva consciència
em retornen a la realitat
mentre que la meva condició de poeta
fa que el meu cor es mortifiqui.

Aquests poderosos
que deixen que els altres morin;
els aliments que no arriben
la salut que se'n va
la injustícia per tot costat
els nens que ploren
la mà de Déu que no arriba.

A on va la humanitat?
Tenim lloc en aquest món?
Què pot fer hom, per millorar-ho?
Som, per ventura, inconscients de les nostres accions?
Déu, per ventura es fa el sord?... com sempre...

Maties Tugores i Garau

Del poemari inèdit *Combattant l'incertaine obscurité de la nuit*, que publicarà properament a França «Editions encre vives»

tòric; això serà un dels motius de l'esperit de revolta dels surrealistes.

El moviment surrealista és fundat, l'any 1924, per André Breton, el qual redacta el conegut *Manifest del surrealisme*. Aquest moviment s'ha estès a les arts i s'ha apropiat a totes les cultures europees. És, en essència, una revolta, una temptativa de desordre per capgirar els corrents tradicionals de l'art, de la moral i de la societat. Els surrealistes pretenen escriure sense motius preconcebuts, sense cap control lògic i suprimint els impediments de l'estètica convencional i la moral. El surrealisme ha esdevingut el moviment literari artístic més important del segle XX.

Maties Tugores i Garau

* Fragments de la introducció a
Quinze veus surrealistes franceses

el meu sentit de supervivència

el meu sentit de supervivència
 m'empeny a no volar massa alt.
 En els meus somnis
 els penya-segats són aprop
 i el perill d'estavellar-se mossega al clatell
 no massa fort
 com la gata mare al gatet
 però com un avís ferm.
 M'enlairo una mica
 avanço tambalejant
 matusserament
 com un bebè
 si els bebès volessin.
 Ho miro tot des de l'aire
 i amb el terra
 s'allunya el sentir-ho un privilegi.
 S'enlaira el cos
 però el meu ego em mira des del terra
 desganat
 sorneguer
 pensant que tanmateix
 no arribaré molt lluny sense ell.
 Però m'arrisco al desafiament
 i ara és ell qui espera el meu regrés

el meu cos

el meu cos
 que no pot jugar a ser dur i sec ni que vulgui
 sap fer-se però estremir a voluntat.
 Saps que no m'espanten ni el tro ni la tempesta
 i que tot és una excusa
 per furgar els plecs de la teva carn.
 El silenci es torna aleshores l'abraçada
 de l'alè contingut.
 Ningú no vol trencar el moment
 ram obert de pell i escalfor
 de l'apnea amatòria
 de l'exploració abissal
 que perllonguem fins a l'extenuació dels pulmons
 fins que, quasi, hem tocat fons

Maria Antònia Massanet Mayol

(Poemes inèdits per a S'Esclop)

VIII ENCONTRE DE JOVES POETES DELS PAÏSOS CATALANS

POETES

TOMEU TRUYOL – Menorca
 BEN CLARK- Eivissa
 FRANCIS FERRIS- País Valencià
 ESTEVE PORTAS- Formentera
 EDUARD ESCOFFET- Catalunya
 MARIA TERESA FERRER-Formentera
 JOSEP VALLESPER-Mallorca

ACTUACIÓ POÈTICA I MUSICAL DEL GRUP "ARA ÉS DEMÀ"

(Recitaran poemes de Miquel Martí i
 Pol i Vicent Andrés Estellés)

DIUMENGE DIA 9 D'AGOST A LES 21.30H. AL
 JARDÍ DE SES ERES (SANT FRANCESC)

Sant Francesc, Formentera

"hortolans deixau la sínia,
 portau llimones al mar."

3r
homenatge
Blai Bonet
 Recital íntim dins el cicle
 "Pedra foguera. Poesia i poble"
 al Moll de Cala Figuera (Bar Cala)
 Dissabte 8 d'agost a les 20h

organitza col·labora patrocina

A l'acte d'homenatge a Blai Bonet recitaran Jaume C. Pons, Glòria Julià, Joan Tomàs Martínez, Joan Fullana Company, Laia Martínez i López, Toni Caldentey, Eduard Carmona i Pau Vadell; el tancà Antoni Vidal Ferrando

Cala Figuera, Mallorca

Presentació de *La terra encesa* a Can Alcover (9 de juliol de 2009), fotografia: Xesc Ramis

JOAN ALFONS MARÍ I TORRES (Palma, 1963). Porta en la sang la militància a l'esquerra nacionalista. Des de molt jove, ha practicat l'activisme polític i cultural com una necessitat vital. Ha col·laborat a *Mallorca Socialista*, *El Llamp* i *La Nau*. *La terra encesa* és la seva primera obra publicada dins la Col·lecció Magatzem Can Toni / 45, Edicions Documenta Balear, Palma, 2009

<http://www.documentabalear.cat>
editorial@documentabalear.cat

TRENTA-SIS

No us bull la sang,
 quan avui dir la veritat
 encara ofèn els botxins?

I ARRIBEN ELS OBLITS

I arriben els oblits
 Entre fosques i queixes
 Que el sol amaga
 Al laberint de les tenebres
 Amb les roses despallades
 I la sang i les banderes
 I passen les mateixes hores
 I es repeteixen els dies
 I toquen les mateixes campanes
 Himnes de dol
 Com cendres esventades
 Que bufeguen sobre pedres roges
 Tombes profanades de la terra
 Torxes d'ànimes vives
 Tendres vels esquinçats
 D'imatges marcades a foc
 Ferint el solc dels records
 Fossars oblidats pel silenci

.....

*La política és el departament
 d'espectacles de la indústria.*
 Frank Zappa

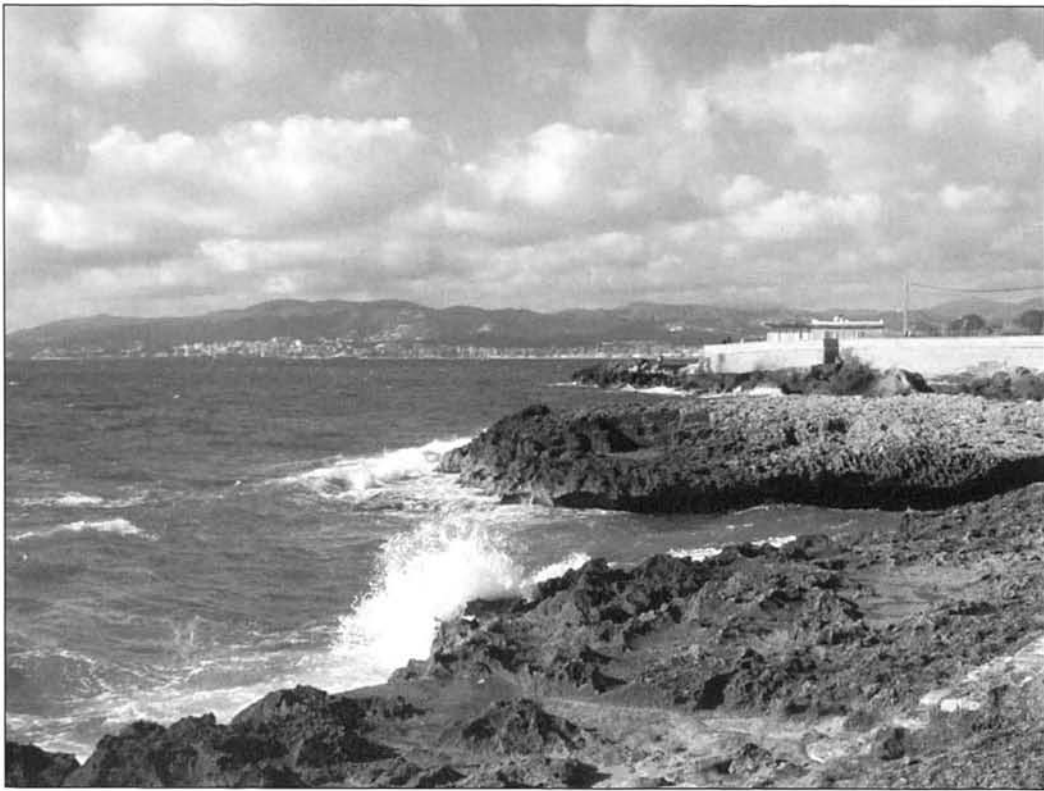
(INAUGURACIÓ OFICIAL)

I
 In
 Ina
 Inau
 Inaug
 Inaugu
 Inaugur
 Inaugura
 Inaugurac
 Inauguraci
 Inauguració
 Inauguració o
 Inauguració of
 Inauguració ofi
 Inauguració ofic
 Inauguració ofici
 Inauguració oficia
 Inauguració oficial

tallada de cinta
 fotos
 (aplaudiments)

De la part titulada *Passadis d'ombres* de *La terra encesa*

Vista des de Cala Gamba, fotografia: Maria Rosa Llabrés

Na Juanita

Una gramola i discos de 78 revolucions omplien de música les nits d'estiu a la terrassa davant la mar. *Qué lindo nombre tu nombre*, cantava en Machín - a qui jo creia una dona- en una de les seves primeres gravacions. Ens reuníem allà després de sopar, i els pares de na Juanita ens obsequiaven. Solíem ballar o xerrar prenent la fresca de la nit, asseguts als seients de vímet. Si ballàvem, en Xisco Ferrà era el millor dansaire; el pitjor, crec que era jo.

Na Juanita em deia:

- No és una dona, nom Antonio no-sé-què.
- Canta com una dona.
- Té veu de negret. M'agrada.

Quan anàvem a la platja, els al·lots competíem. Na Juanita mantenia amb el cap davall l'aigua els bussejadors, l'un després de l'altre, i comptava "un, dos, tres, quatre...", a veure qui aguantava més. A mi aquesta casta d'exercicis em sortia bastant bé, i devia ésser per això que, altres vegades, si nedava a poca profunditat i em tenia a l'abast, em posava la mà sobre el cap i em capbussava: "un, dos, tres...". A vegades em feia empassar aigua.

Les mans fines de na Juanita corrien i saltaven sobre el teclat groguenc del vell piano del club, desgranant les notes de *Per a Elisa* amb sentiment i art.

Les nits de festa s'organitzaven balls a la pista de tennis i arrossegaven el piano fins a l'entaulat de l'orquestra. Un vespre els operaris se n'oblidaren i el varen deixar allà, a la vorera de la mar. Aquella nit, quan em retirava, va arribar a les meves orelles *Angelitos negros*, una coneguda cançó d'en Machín: na Juanita cantava sense intenció, com si fos un joc. Quan vaig ésser devora ella

canvià a les meves preferències i ressonà Beethoven sota la nit llampegant. Els cabells de la nina onejaven al vent i les seves mans recorrien el teclat, com l'escuma blanca que es mou a la superfície del mar.

Fou un concert breu; na Juanita se'n va anar amb els seus pares, i jo, a ca meva. Començava a ploure. Aquella nit hi va haver tempesta, i l'endemà de matí, el piano semblava una escultura abstracta: desencolat, era un caramull informe de llistons i tecles.

Molts d'anys després, em vaig trobar amb na Juanita; l'acompanyava una nina de pocs anys, filla seva.

- Dóna-li una besada, a aquest senyor, que és amic meu d'ençà que jo era com tu - li digué.

Era mare de família, casada amb un mariner que s'havia posat malalt. La vida d'aquest era cada vegada més precària i es temia un desenllaç imminent. Na Juanita va anar al cementeri a arranjar les coses: potser necessitaria la tomba familiar.

Dos homes passaven amb moto per davant l'escalinata del cementeri. Una dona els va cridar fent-los senyes i s'acostaren. La varen veure plena de sang, que es moria ferida a ganivetades.

Què havia passat? No ho sap ningú, i tampoc no sé si es va investigar prou. El cert és que na Juanita no ho pogué contar. Fou una mort estúpida i cruel.

Que Déu et tenguí a la seva glòria, bona amiga, i que els angelets negres t'acompanyin.

Jaume Ripoll

De Cala Gamba Sur-Mer
publicat per Can Sifre (2009)

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

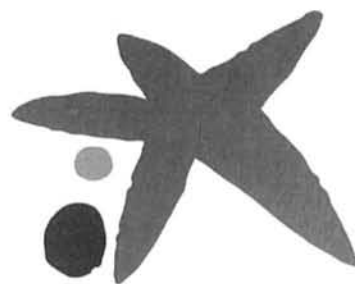
Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639-954223

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap dels originals que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció - que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai - hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del document d'identitat, l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, l'haurà de signar, com a mínim, un dels seus com-

ponents, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, enviau-nos-los a l'apartat 5222 de Palma, d. p. 07011, Mallorca, Balears.

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir mitjançant subscripció: 6 exemplars a l'any per 13,50 euros.

"la Caixa"

**235 Oficines
al seu servici**

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici*

FRANCESC GARRIGA / L'entrevista

FRANCESC GARRIGA, POESIA DE BISTURÍ.

Poeta, poeta i poeta. Francesc Garriga i Barata, natural de Sabadell i resident a la poesia, acaba de treure el seu desè llibre *Camins de serp*. És un personatge molt peculiar i el trobam en moltes ocasions als esdeveniments literaris de Barcelona. Mestre de llengües i de la vida, ha aconseguit la proesa de passar desapercebut en la vida literària catalana essent un excel·lent poeta. És molt mesurat amb les paraules fins que exhibeix el nen petit que porta dins i llavors desferma un gran humor, inusual -no sé pas perquè- entre la gent de lletres. Té molts déus, però cap pel·lícula de culte.

D'«Entre el neguit i el silenci» (1959) fins «Camins de serp» (2009). Són molts d'anys de poesia, molts d'anys de publicar, però també hi ha un buit de vint anys sense editar.

Per publicar primer has de tenir coses a dir. Per fer això convé fer una retrospectiva; pensar i estar moltes hores amb tu mateix i trobar a faltar coses i llançar-ne d'altres. Durant els vint anys que dius que vaig estar sense publicar, són els anys en què em vaig dedicar més a l'ensenyament. Era responsable de cursos superiors i era una feina sense horaris. A mi sempre m'ha agradat la dedicació plena i dedicava els caps de setmana i vacances a ensenyar cultura, museus, història i literatura als alumnes. Els estius els portava a Londres a aprendre anglès. Durant tots aquests anys, i ara, jo anava escrivint, però no sóc particip de la paraula vida. Vaig retocant i refent els poemes fins que estan ben polits. Mai dono per acabat un poema. Sempre es pot millorar. Agafo l'esbós, li dono la volta, intento buscar expressions més exactes del que vull dir... Els llibres necessiten temps i dedicació.

Així doncs, «Els colors de la nit» (1990), llibre publicat després de molts d'anys sense fer-ho, és un llibre molt meditat.

Quedaries molt parat de veure com era el llibre al principi d'així com va quedar al final. De vegades et diuen: "Ah, aquest ja no el lleigeixo perquè ja me'l vas deixar llegir abans d'editar-lo" i jo me'n ric una mica perquè, realment, segur que no té res a veure amb la versió que al final s'ha editat.

I dels primers llibres autoeditats a Sabadell?

A Sabadell no hi havia res. Ens coneixíem tots. Érem quinze estudiants de Sabadell que ens trobàvem en el tren. Sabadell era un desert intel·lectual. Hi havia, però, la Impremta Sallent; eren molt amics

meus. Vaig decidir fer una publicació amb ells. Després s'establiren vincles familiars. Una germana meva es va casar amb un dels germans que portaven la impremta. Vaig decidir autoeditar-me els primers llibres veient que no hi havia res a fer. Tot estava mort i entrar en els cercles editorials del moment era molt difícil i exclusiu.

I com és que fas els llibres sempre amb minúscules?

Em molesten les majúscules. És un tema purament estètic. Crec que és important cuidar l'estètica. Els meus primers llibres van crear una bona impressió ja només pel ben editats que estaven. Abans tothom cuidava molt l'estètica, cosa que ara ja no es fa. Ara! Sortir de Sabadell i desembarcar a Barcelona era una cosa molt complicada. Estem parlant del final dels anys cinquanta.

Del llibre que acabes de publicar «Camins de serp» (Ed. 62, Barcelona 2009). Quin tipus de camí és un camí de serp?

Són els camins on no es va mai de cara, sinó que sempre es va serpentejant.

En una poesia tant acurada com la teva; vols dir que no fan molts tombs les serps?

No faig massa tombs. El que vull és que les coses s'endevinin en comptes de dir-les planament.

Aquest últim llibre m'ha semblant més dolorós. Potser que hi hagi un cert pessimisme?

Té un pessimisme terminal (riu). Hi ha un moment en què t'has de seure i pensar a veure que em preocupa. Què és? El temps que ha passat, les coses que has fet, els enganys de la vida, les vegades que t'han fotut

Francesc Garriga, fotografia: Pau Vadell (2009)

per part o banda... i que estàs en aquest moment assegut prop d'una finestra on passen molts de cotxes i molta gent i tu estàs aturat amb cara de tonto.

Com que de la meua poesia no n'han fet mai cas, els grans de la poesia catalana, i els crítics han arribat a dir que els meus poemes eren com "bunyols de bacallà"... aquest llibre reflecteix un desengany gros, molt

judicat molts d'originals i la gent m'ha mal interpretat molts cops. Així també he donat moltes alegries. Quan he dit a algú que una cosa era bona, és que era bona.

En el llibre anterior també hi ha animals, «La nit dels peixos» (2005). Què són els peixos?

*“que em tornin les paraules / que havia d’haver dit
i no vaig dir. / són meves. / i encara em cremen.”*

Les paraules existeixen, però no vaig dir-les.

gros. A la vida he fet coses molt mal fetes, però també n'he fetes de molt bones. He intentat ajudar a molta gent; fins i tot en el programa que feia "Avisa quan arribi el 2000" vaig portar molta gent desconeguda, perquè m'agradava com ho feien i volia donar-los una empena. Llavors tothom m'ha ignorat.

Suposo que és pel meu caràcter.

Tenc la fama de que a mi no m'agrada res, que ho critico tot. Això no és cert. Tenc tendència a trobar errades. Que jo digui que un llibre no sigui bo no vol dir de cap manera que els meus siguin més bons. Jo he

Jo sóc el peix dintre de la peixera. Em sento com un peix dintre una peixera. Allà dins el peix dona voltes i voltes. Vaig mirant i donant voltes. La nit dels peixos és la nit de no dormir. L'expressió la vaig treure de Bernhard. Els peixos pescats de matinada és l'alegria de les coses que et sorprenen.

Tot i la continència i la mesura de cada paraula, també hi ha moments on et despulles, on parles clar al lector: “no són les lletres les que ens parlen, / sinó el blanc de la plana, / l'enuig del que hem deixat

Camins de serp (darrer poemari de Francesc Garriga)

sense cap tinta”; enuig o angoixa?

M'emprenya, sobretot, haver estat covard i no haver dit totes les coses que havia de dir. En el nou llibre dic: “que em tornin les paraules /que havia d'haver dit i no vaig dir. / són meves. / i encara em cremen.” Les paraules existeixen, però no vaig dir-les. Un llibre va lligat amb l'altre, és una cadena. Sempre parlo del que em preocupa en aquell moment. De vegades tenc por de repetir algun vers, em donen voltes constantment.

Doncs perquè dius que escups paraules? “la boca escup paraules. / i parlo, parlo, parlo. / què hi fa el que digui?...”

Sí que mesuro molt les paraules, però tenc la sensació de fer voltes i voltes i no afinar. Un dels meus primers llibres té una cita de Shakespeare que diu “words, words, words”. Què fa el que digui si la gent no diu res ni llegeix! El poema que tu cites continua dient “retorno a l'oceà dels mots banals / i tempto un horitzó sense naufragis”. Per a mi, els naufragis són més importants que arribar a port. Allà hi ha una sotragada.

No has guanyat molts premis literaris, però en canvi n'has donats molts. Has donat moltes alegries. Creus que hi ha un bon nivell actualment? Hi ha un interès jove per la poesia?

Molts dels premis estan donats i a mi no m'ha tocat mai. He quedat finalista molts cops. Jo considero que, fent de jurat a alguns premis, estic ajudant a algú. Ho miro des del punt de vista de fer un servei. Primers als convocats i després als versos bons, amb tendència a afavorir als joves. Sí que n'hi ha que escriuen molt bé i crec que se'ls ha d'ajudar. A no ser que hi hagi un poemari que destaquí molt per sobre dels altres. M'ha passat rebre noranta originals on tots deien el mateix, tots tenien la mateixa disposició, el mateix missatge.

L'obra poètica de Francesc Garriga:

Entre el neguit i el silenci. Sabadell: l'autor, 1959
Foc nostre, somni. Sabadell: Riutort, 1960
Paraules. Sabadell: l'autor, 1962
Paraules cap al tard. Sabadell: l'autor, 1973
Els colors de la nit. Barcelona: Columna, 1990
Setembre. Barcelona: Columna, 1992
Ombres. Barcelona: Proa, 2000
Temps en blanc. Barcelona: Proa, 2003
La nit dels peixos. Barcelona: Proa, 2005
Camins de serp. Barcelona: Ed. 62, 2009

FRANCESC GARRIGA I BARATA, va néixer (26.04.1932) a Sabadell (Vallès Occidental).

Altres dades biogràfiques:

Estudis de Filosofia i Lletres (Germàniques)
 Professor de batxillerat (durant trenta anys).
 Director de la revista «FMR» en la primera època. Col·laboracions habituals en mitjans de comunicació i en revistes científiques i culturals: «Revista Catalunya», «Riutort», «Guix», «L'Esquirol», «Catalunya Cultura», RAC1 i el programa televisiu *Avisa'ns quan arribi el 2000*

Premis literaris:

Vila de Vallirana-Josep M. López Picó de poesia, 1991: *Setembre*
 Englantina d'Or als Jocs Florals de Barcelona, 2004: *La nit dels peixos*

Últimament he tengut algunes sorpreses. Ara hi ha menys llibres als premis i tenen més qualitat. També preguntaves sobre els joves. A mi m'interessa més el demà que l'ahir. No penso en el passat. M'interessa molt el futur i els joves d'ara intenten anar endavant. Els joves estan més preparats, han llegit més, han escoltat més, es reuneixen més per discutir i xerrar; com a resultat d'això, apareixen uns llibres més intensos i bons.

Els de la meua generació sempre diuen el mateix. No vaig quasi mai amb ells. M'agrada saber el que passarà i els joves són els que saben que passarà. Això pot semblar quasi impossible, però mon pare, el 1918, pujava al terrat amb una ràdio galena a veure si sentien alguna cosa; va morir als noranta tres anys totalment extasiat de veure la rapidesa amb que la societat avançava i amb ganes de veure el que encara passaria.

Enric Casasses podríem dir que aconseguix una mica l'efecte de l'etern jove. Ha anat saltant generacions i s'ha col·locat al costat dels més joves.

Segurament perquè la resta l'aborreixen.

La poesia de l'Enric Casasses és un camí molt diferent al meu. L'Enric té un llibre extraordinari *Els canaris fosforescents*. Després, com el Josep Pedrals, ha fet un llibre per ser molt recitat. Ambdós són grans rapsodes, molt bons recitadors. És un camí també molt difícil. Tot i que sembli de vegades banal, la poesia de l'Enric Casasses està molt més pensada del que podem imaginar; els ritmes hi són.

**“pel vici de parlar / la virtut de mentir. / la veritat té la boca de marbre.”
Parlem de retòrica.
S'ha de mentir per escriure?**

En aquest poema no parlo de mentir en l'escriptura, sinó a l'hora de viure. Si no fos així em cremarien en una foguera ben al mig de la Rambla. Una cosa és la imatge que tens tu de tu mateix i l'altra la que vols donar als altres.

Vols dir que vius a través dels teus llibres?

Visc a través de tot el que cau dins les meves mans.

En els meus poemes faig moltes referències que la gent no sap d'on venen. Faig moltes referències a clàssics, perquè me'ls conec molt bé; a les faules, a moltes coses. “La boca de marbre” és un vestigi romà, una obra d'art, una mole, i l'anomenen “La boca de la veritat”. Els casats hi posen la mà dins i diuen que estimen molt a l'enamorada. Si no diu la veritat, la boca el mossega. A partir d'aquesta referència, construesc un poema on, tant si dius la veritat com si dius mentides, la boca de marbre no et mossegarà.

Així doncs...

Visc coses que no dic en poesia.

Ara que has parlat de mites i faules. Els teus llibres sempre tenen algun déu.

I dimonis. Dimonis de Plató. Aquests déus en minúscula que surten al meu llibre parlen de l'atzar, dels mites que envolten la nostra vida. Els déus sempre han servit per expressar sentiments que, d'altra manera, no s'haguessin expressat mai. Per sobre de nosaltres hi ha la fatalitat, l'atzar i tot el que no controlem, i quasi no controlem res. Què podem fer per fugir-ne una mica? Mentir i fugir pels caps de la imaginació.

Projecte?

Viure.

És un bon projecte. Després de l'últim llibre he quedat molt sec. Després de *Camins de serp* no sé que passarà. Llegeixo; a veure si vindrà alguna cosa més.

Un viatge?

Als dinou anys vaig estar a la selva colombiana durant dos anys. Allò em va marcar molt.

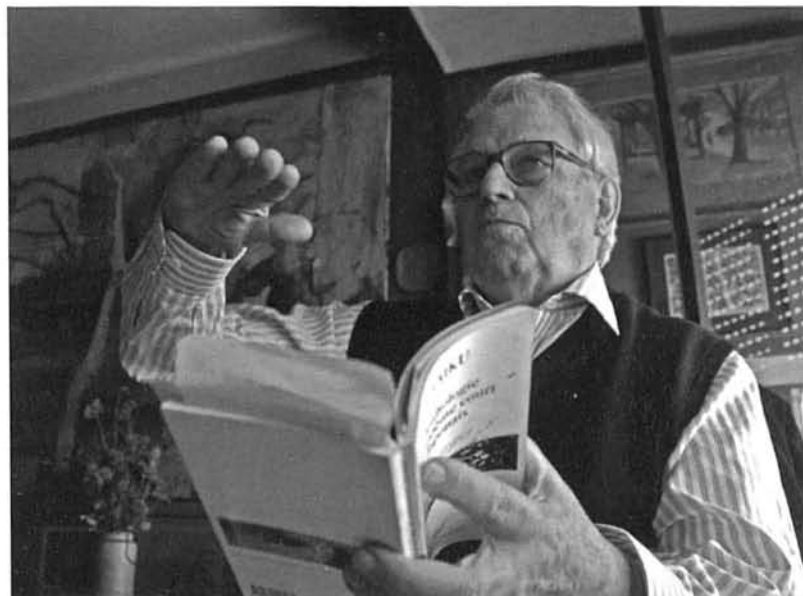
Vaig anar a curar-me i a estudiar. Després em

van dir que no havia estat malalt mai, i això que vaig prendre tot tipus de medicament fets portat expressament des de Suïssa, que només vam fer-me perdre l'oïda.

Una cançó?

Els quatre últims líders de Brahms. Cantats per Elisabeht Schwarzkopf són una meravella. També m'emociona molt Fauré cantat per la Victòria dels Àngels, fragments de *Pie Jesu*. Potser estic molt fart de Mozart.

Text inèdit i fotografies de
Pau Vadell i Vallbona

Pau Vadell: *Francesc Garriga* (2009)

NOVEMBRE

Ja he decidit la meva tomba. Serà
un calorós dia d'estiu, el primer de molts altres,

sota el gran rapte de les sensacions.
Una soga de pastilles blanques beneirà la tendra

ineptitud del meu cor davant la
inexperiència de morir. I serà sense

cap forma de dolor, ni d'ordre, perquè
tots els morts sempre s'enamoren de la terra.

LA PUTREFACCIÓ DELS COLORS

L'horror
és una cosa molt fàcil,
dir viure/virtut/vagina,
melicotó,
o cau a trossos
l'esquelet leprós del dia.

**ELS GENOCIDES D'AGOSTS
(TORRENT DE SA MOSQUERA)**

*A Miquel Alorda i
Joana Aina Nicolau*

*Parlem de què hi farem pels llindars mercúrics
que el sol i la magrana ens jaspïen tostemp
a la matinada dels olis.*

JOSEP ALBERTÍ

Ens acostarem, puputs, a la murtra.
La tarda pudirà a fura i tu a eina de safareig.
Fotrem bonys al pus de la joventut,
amarats de nafres i crostes feridores. Ginjolarem
sense saber-ho.

Revinclaràs les cames, oferint-me-les fortes i nues
a l'elogi del cactus com una niuada de dragons:
cor de cony ple d'albes. L'albó,
talment un fuet de despulls,
rescatarà queixals de padrí
davall les mates en flama.

Emoció de cadàvers brillants.
Esplendor de pins ejaculats.

ELS SEUS NERVIS ENCESOS

i la llum, tan damnada,
té els genitals romputs:
l'esperma vessa endins
-dels ulls a l'espina-

(esperma significa intel·ligència,
o esglai del vers ofert sencer als presagis,
quan la ment s'esforça en oferir caça
als serpents pedòfils de la mirada)

Andrea Farriol: *Jirafes* (acrílic, 2009)

S'Esclop
Quadern cultural 47
Setembre - Octubre 2009
II època, any VIII

TOMEU ESTELRICH: *Camins que ella recorre abans d'arribar a una conclusió* (triptic, tècnica mixta, 2008)